

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE REPRESSIE ALS NATIONAAL PROBLEEM

*Lezing gehouden voor het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel, op Donderdag, 14 Dec. 1950
door Prof. Dr. F. PEETERS, der Rijksuniversiteit te Gent.*

Het is voor mij een eer en een bijzonder genoegen deze avond voor een zo uitgelezen gezelschap het woord te voeren over een onderwerp, dat, naar mijn mening, een van België's nationale problemen blijft.

Uw voorzitter had er bijzonder belang aan gehecht dat dit thema behandeld werd door een voormalig politiek gevangene. Ik dank hem voor deze attentie en meen niet beter te kunnen doen dan deze te beschouwen als een blijk van achting voor alle politieke gevangenen.

Moet ik U zeggen, dat mijn mening in deze aangelegenheid, sedert mijn terugkeer in het vaderland, einde Mei 1945, enigszins geëvolueerd is?

De redenen daarvan zult u zo aanstonds begrijpen. Ik wil U in volle openhartigheid spreken, omdat ik meen, dat zo alleen mijn uiteenzetting enige waarde hebben kan — niet alleen voor U, die naar mij luistert, maar ook voor mijzelf en de andere politieke gevangenen.

* * *

Ik werd in September 1941 aangehouden door de Gestapo, verklikt door een Antwerpse Jood, nadat de oorlog in geschriften en talrijke voordrachten had bekend gemaakt. Mijn anti-nationaal-socialisme was religieus van oorsprong, maar werd zeer snel politiek, economisch en sociaal, al naargelang ik de anti-religieuze vernielingsfurie in het Nazisme leerde kennen als één enkel aspect van ons hedendaags barbaarendom: de totalitaire staat, die oorlog en uitbreiding zoekt, en alles daarop afstemt.

De redenen der aanhouding waren van zuiver politieke aard: mijn politieke overtuiging, die ik voor de oorlog in geschriften en talrijke voordrachten had bekend gemaakt. Mijn anti-nationaal-socialisme was religieus van oorsprong, maar werd zeer snel politiek, economisch en sociaal, al naargelang ik de anti-religieuze vernielingsfurie in het Nazisme leerde kennen als één enkel aspect van ons hedendaags barbaarendom: de totalitaire staat, die oorlog en uitbreiding zoekt, en alles daarop afstemt.

Van dat ogenblik af bond ik de strijd aan op politiek gebied en poogde ik in een lange reeks van lezingen voor Davidsfondsafdelingen, Katholieke Partij, Algemeen Christelijk Werkersverbond en Katholieke Actie, doorheen geheel het Vlaamse land de openbare opinie wakker te schudden door te wijzen op het gevaar dat ons dreigde, zowel uit Duitsland zelf als uit de hoek van zekere politieke groeperingen in ons land.

Mijn Duitse ondervrager was van dat alles op de hoogte en zegde me op zekere dag, dat ik voor de Duitsers in ons land gevaarlijker was dan een eskader bommenwerpers.

Het leven in de gevangenissen en het kamp was een ononderbroken kwelling van elk moment door honger, zwaar werk, koude, slaapnood, ziekte, terreur, mishandeling, gruwelijke vernedering, strijd tegen vernieling, verruwing, verwildering, promiscuïteit en nood aan alleen-zijn.

De stortvloed van wraakroepende en revolterende onrechtvaardigheden maakt het een man even onmogelijk uiterlijk nog te reageren als het voor een drenkeling onmogelijk is tegen de Niagara-waterval op te zwemmen.

De lichamelijke uitputting evenals de geestelijke afstomping — om niet te zeggen onmacht — maken elke reactie traag. Gelatenheid is na enkele dagen reeds niet meer een verdienste of een deugd, het is een fysieke onvermijdelijkheid geworden.

Maar in deze diabolisch georganiseerde samenleving, waar moordenaars gezagdrager zijn; waar voor velen het recht op leven en de levenslust verandert in verlangen naar de dood en in een dierlijk vegeteren is de herhaling van het onrecht, het werkelijke schrikbeeld dat zulk een regime de wereld zou gaan beheersen, evenals het voorbeeld van goede kameraden een prikkel om toch nog te redden, wat er te redden is.

Hoe meer men het lichaam kwelt en kerkert des te wilder wordt de phantasie en het verlangen naar de vrijheid, des te intenser poogt men toch nog te genieten van de enige vrijheid die overblijft: de vrijheid van de geest in zoverre ten minste de totale bloedsloosheid niet elk denken onmogelijk heeft gemaakt.

Men maakt zich deze noodwoning van de geest tot een paleis en men voelt zich met al de honger en de kou in een ascetische superioriteit tegenover de welgevoede Duitsers, die normaal voedsel nodig hebben om hun dagelijks beulswerk te kunnen verrichten.

Hoe gebroekener het lichaam, hoe opstandiger de geest.

Deze houding is natuurlijk alleen mogelijk voor diegenen, die de aanpassingscrisis weten te bemeesteren

en, dan ook nog slechts tot aan de grens, waar de onmenselijke levensvoorwaarden iemand totaal gebestialiseerd hebben en alle denken ophoudt.

Wat mij persoonlijk betreft; het schrijnendste morele lijden was het knagende bewustzijn, dat het grootste kultuurvolk van Centraal Europa beneden het peil der wilden was gezakt; zichzelf had afgeschreven van het register der mensheid; het gevoelen dat we voortaan, wat er ook gebeuren kon, een verminkt Europa zouden hebben.

De collaborateurs in ons vaderland — waarover ik niet veel wist tengevolge van mijn vroege aanhouding — aanzag ik als een groep geborneerden en geestelijke dompelaars, die, zoals steeds in troebele tijden, de roepstem van hun sociaal minderwaardigheidsressentiment volgend de kans nu gekomen meenden, om in de samenleving een rol te gaan spelen, waarop ze in normale tijden nooit hadden kunnen aanspraak maken.

De Catilinariërs stonden in mijn geest hoger aangeschreven en wanneer ik aan onze Waalse en Vlaamse führerkens dacht, kwam mij steeds de schilderij van Breughel voor de geest, waar hij een blinde führer voorstelt, die al zijn blinde navolgers in de gracht doet tuimelen.

Mijn verontwaardiging over dat spektakel werd bovendien sterk beïnvloed door het feit dat we een vorm van collaboratie voor ogen hadden die nog heel wat meer revolterend was.

Er waren in het kamp gevangenen, die, om aan het gemeenschappelijk lot te ontsnappen, handlangersdiensten bewezen aan onze beulen, en die een politiek regime huldigden, dat zijn grote werfkracht en weerstandsvermogen juist ontving uit het feit, dat het aan zijn aanhangers de integrale absolute weerwraak beloofde: een regime dat beloofde hetzelfde te zijn als het heersende maar gericht tegen de huidige kwellers en dat van zijn toekomstige verwezenlijkingen reeds in het kamp een voorsmaak gaf, door andersdenkende gevangenen te vervolgen en in de dood te jagen.

Voor mij was de onhoudbaarheid en het diabolisch destructieve karakter van deze communistische onverdraagzaamheid zo klaar gebleken, dat ik me geen ogenblik indenken kon, dat anderen er ooit nog anders zouden kunnen over denken hebben, vooral na de afschuwelijke revelaties die volgden op de « Götterdämmerung » van het Derde Rijk.

Toen ik einde Mei 1945 terugkwam in het land, was ik ziek en totaal onwetend nopens de toestanden die in het land geheerst hadden gedurende de bezetting en over alles wat er daarna gebeurd was.

Het is, geloof ik, zeer menselijk, dat iemand die voor iets of iemand zwaar geleden heeft, daarover niet gaarne hoort kwaad spreken. Ik had geleden voor ons landje en aanzag het bijna als een gemene aanslag op de redelijkheid van ons offer, wanneer iemand over dat land kwaad sprak. Wij politieke gevangenen kwamen daardoor in de positie van personen die geleden hadden voor een vaderland dat in feite zo niet was als wij het ons dachten.

De behandeling die ons vaderland bijgevolg zou ten deel laten vallen aan de delinquenten, zou een rechtvaardige zijn, moest een rechtvaardige zijn. Logisch kon het niet anders zoniet — om een spreekwijze van Goebbels te hernemen — « hätte die Geschichte keinen Sinn mehr ».

Dat er in deze loop der repressie al eens een « zwarte » een onverdiende oorvijs of een schop kreeg, kon mij niet zo erg toeschijnen. Dat er in hun interneringskampen al eens niets te drinken of te eten was, kom, dat was ook al geen katastrofe. We hadden dat alles meegemaakt gedurende jaren, systematisch georgani-

seerd en gewild door de verantwoordelijke gezagdragers, terwijl het bij mij geen de minste twijfel leed, dat eventuele mistoestanden in de interneringskampen het onvermijdelijk gevolg waren van de allesomvattende desorganisatie na de bevrijding, de aanwezigheid van vreemde troepen en de spontane woede van het volk ten onzent, die essentieel verschilt van de zorgvuldig geprefabriceerde « kochende Volksseele » volgens het recept van Goebbels.

We hadden zoveel gezien! Alles wat ik zo bij toeval vernam, zelfs het « Zwartboek der Zwarten » leek mij l'enfance de l'art. Het droeg alles duidelijk het karakter van uitzonderlijke uitspattingen van de heffe des volks zonder enig kenmerk van gewilde systematiek in het schenden van den evenmens.

In dat alles ligt m.i. dan ook de reden niet waarom de repressie een nationaal probleem is in 1950. De uitspattingen van September 1944 en Mei 1945, eens voorbij — afgezien van hun verwerpelijkheid op zichzelf — konden voor elke regering die klaar zag en zulks wilde het gedroomde aanknopingspunt zijn voor een politiek van nationaal herstel en verzoening.

De redenen die mij er toe noopten — naargelang mij meer feiten bekend werden en naargelang men een beetje afstand won om ze te kunnen objectiveren — om in de aangelegenheid der repressie een werkelijk nationaal probleem te gaan zien, dat voor de heropstanding van het land om een dringende oplossing schreeuwde waren de volgende.

Wat mij eerst van al getroffen heeft was *het groot getal* van degenen die ter verantwoording geroepen werden.

De oorzaken van dat feit zijn zo kompleks dat me de verantwoordelijkheid daarvoor, of de schuld, zo gewilt, niet zonder meer toeschrijven kan aan de regering, de auditeur, de weerstand of het gepeupel.

We leefden toen in een atmosfeer van absolute weerwraak, in een toestand van intermittente collectieve waanzin, zonder dat de veiligheidsapparaten van de Staat moreel en materieel over de nodige middelen beschikten om hier een halt te gebieden. Bovendien gevoelens van naïef patriotisme en rechtzinnig verlangen naar uiteindelijke rechtvaardigheid na vier jaren terreur en dwang, speelde er een hele gamma van onzuivere motieven mede, die iemand het schaamterood op de wangen doen komen.

Vele West-Europese Christenen, die nu vol benauwenis en kommer praten over de redding der christelijke West-Europese kultuur, hebben toen, in September 1944, zoals de pharizeeër in de tempel gedacht en ook geschreeuwd: « Wat een geluk, Heer, dat ik niet ben zoals dezen », en ze hebben met echt heidense liefde-loosheid toegekeken, hoe het straatcanaille hun gedoopte broeders mishandelde en onschuldige meisjes onteerde. Zij hebben toen ook van vaderlandse trots gerild en gebeefd. De wraak-demon, die Hitler bezielde had, was in hen gevaren.

Ik wil hiermee geenszins beweren, dat in deze aangelegenheid de christenen de grootste schuld treft, maar slechts doen uitkomen, dat zelfs bij hen, die de naastenliefde als hoofdpunt van hun wereldaanschuifingsprogramma op hun standaard dragen, deze golf van wraaklust zijn moreel vernielingswerk had verricht.

Vele totaal onschuldigen, karakterloze zwakkelingen, kleine mensjes en kleine harten, die niets beters vroeger dan zich ongemerkt te mogen aansluiten bij een nationaal vreugdefeest, kenden toen een behandeling die zielewonden heeft nagelaten; en uit vele gesprekken met dergelijke mensen — zowel Walen als Vlamingen — heb ik kunnen opmaken hoe deze wonden moeilijk genezen, in vele gevallen zelfs nieuwe wrok en haat oproepen.

Onmiddellijk verbonden met dit eerste feit moeten we vaststellen hoezeer *onze nationale goede naam* daaronder fel geleden heeft in het buitenland.

Het proportioneel zeer hoge getal van onderzoekingen, processen, veroordelingen en executies laat ons niet meer toe nog een goed figuur te slaan tussen Nederland, Frankrijk en Noorwegen.

De lectuur van sommige opstellen in buitenlandse — ik meen vooral Amerikaanse en Engelse tijdschriften — is soms echt vernederend voor een echt vaderlander: de doorsnee-Belg wordt er afgeschilderd als een plantrekker, smokkelaar, collaborateur, die van alle markten thuis is, die zich bij alle toestanden aanpast en met ieder en alleman gemakkelijk een *modus vivendi* kan vinden.

Hoe geheel anders is daartegenover de reactie der Engelsen geweest. Ik weet wel, het probleem stelde zich voor hen anders. Zij hadden geen bezetting gekend met al de terreur en de honger die er voor onze bevolking aan verbonden was.

Op het gebied van de zwarthandel bv. zij bewonen een eiland en wij hebben aan alle kanten landgrenzen die tot smokkelen uitnodigen.

Maar ik stel hier in volle ernst de vraag: was de bezetting met haar nooit gekende terreur niet een collectieve verzachtende omstandigheid, die maar alleen door diegenen die ze in de lande gevoeld en meegeleefd hadden naar juiste waarde kon geschat worden?

Men kan van elk enkeling afzonderlijk, en nog veel minder van een massa — zonder vertrouwde leiders — telkens als hij of zij voor de keuze gesteld worden, niet verlangen dat ze «heroïs» zouden reageren. Welnu in de meeste gevallen stelde het probleem zich op een bepaald ogenblik voor het individueel geweten in de vorm van een dilemma: ofwel collaboratie in mindere of meerdere mate ofwel «heroïsme» met al de daaraan verbonden onaangenaamheden. Dat was het gevolg van het totalitaire karakter van het Nazi-régime als actieve agent van bezetting. Behalve voor diegenen, die zich opsloten in een volkomen passiviteit, sloeg voor elk op een bepaalde dag het uur, dat het statu quo, waarin men zich nog loyaal voelde tegenover het land een onhoudbare positie geworden was, het uur dat men voor de keuze stond tussen een volledige breuk met daarop volgende passiviteit ofwel «een stap verder». Een stap verder, in de richting van het gekarakteriseerde verraad, of op de weg van de tactische-elastische terugtocht met het doel tegenover de overmacht te redden wat kan gered worden? Wie zal zulks in vele gevallen uitmaken?

Hoeveel wijzer ware het geweest in plaats van meer en zwaarder te straffen omdat er meer schuldigen zijn, deze verzachtende omstandigheden in de toepassing der wet tot haar recht te laten komen, en ons te houden aan de deugdzame fictie, of hypocrisie, zoals U wilt: «wij, hebben slechts weinig incivieken».

Churchill heeft op een ander terrein in het tweede deel van zijn *mémoires* enkele malen zulk een «pia fraus» begaan om de nimmer falende weerstandswil van het Engelse volk en de Engelse regering als een vlamme fakkels van nationale trots aan de nageslachten over te leveren. De geschiedeniswetenschap zal er anders over oordelen maar die dringt niet tot het volk door en het is voor Engeland beter zo. Churchill is geen geschiedenisprofessor maar een staatsman; hij heeft op die manier aan gans zijn volk een weergaloze les van civisme gegeven: het bewustzijn dat het niettegenstaande de zware beproeving niet gefaald heeft.

De derde reden is dat onze justitie na de bevrijding voor de taak stond de *onmogelijke rechtvaardigheid* te

verwezenlijken. Men begriep mij wel. Wanneer ik «onmogelijke rechtvaardigheid» zeg, bedoel ik daarmee niet de permanente moeilijkheid, waarmee het recht te kampen heeft «pour rejoindre la justice, comme une cuirasse épouse la forme du corps humain» zoals Edmond Picard zich ergens uitdrukt.

De moeilijkheid was dubbel.

Vooreerst de druk der openbare opinie die als maatstaf van haar veroordelingen zelfs de paragrafen van het «verbeterde» strafwetboek niet neemt, brengt met haar in troebele tijden Jacobijns-opgehitst moreleitsgevoel vele burgers om een futiliteit op de kap-blok der guiljotine.

Ook de intellectuelen hebben dezelfde fout begaan door onbewust de Hegeliaanse staatsidee aan te hangen: «Der Staat ist die Wirklichkeit der sittlichen Idee... Diese substantielle Einheit ist absoluter unbewegter Selbstzweck, in welchem die Freiheit zu ihrem höchsten Recht kommt, so wie dieser Endzweck das höchste Recht gegen die Einzeln hat, deren höchste Pflicht es ist Mitglieder des Staates zu sein» (1).

Deze intellectuelen hebben de omvang van de zonde gemeten naar de grootte van de beledigde godheid van ons hedendaags geciviliseerd barbaarisme: de Staat.

Dit is het Jacobinisme van Robespierre in academisch kled over wiens justitie Michelet in zijn «Histoire de la Révolution Française» gezegd heeft: «Le peuple en colère excite ses juges et ses bourreaux. Revenu au calme il se détourne d'eux avec horreur».

Door deze aanmatiging bewijst de staat een slechte dienst aan het vaderland en hij wordt er voor gestraft door de burgers.

Er was bovendien de moeilijkheid, die voortspruit uit de disproportie tussen de mogelijke straffen en de eindeloze gamma van strafbare feiten, vanaf de arge-loze hongerlijdende fabriekswachter tot de beulen van Breendonk; vanaf de secretaris van de dorpstoneelbond tot aan de leider van Devlag.

Indien men ook nog het kleinste vergrijp straffen wil, al ware het ook nog met de kleinste straf, waar belandt men dan voor de monsters van Breendonk of voor de verantwoordelijke leiders op het nationale plan van elk der nieuwe-orde-organisaties?

Indien men voor de zwaarste schuldige de doodstraf — executie — een boete en schadevergoeding wil die hem praktisch zijn ganse bezit kost, en men vermindert geleidelijk naarmate het vergrijp minder zwaar is, dan zullen bepaalde wraakroepende vergripen er zeer goedkoop van af komen.

Ditzelfde probleem stelde zich voor de criminele, de economische en de politieke collaborateurs. Ware er maar één genre geweest de taak zou, — zonder jurisprudentie en traditie, met onervaren magistraten, — reeds een onmogelijk werk geweest zijn. Maar er waren meerdere genre's; sommige gevallen waren gemengd, van sommige feiten kan men het karakter niet juist bepalen, vele feiten staan niet vast of berusten op aanvechtbare getuigenissen of sterke vermoedens.

In de beginne werden er Oostfrontstrijders gefusileerd, terwijl later hun aanstokers veel lichter gestraft werden en zeer onlangs enkele terugkerende Oostfrontstrijders in een Nederlands stadje door de bevolking met sympathie onthaald en door de justitie niet verontrust werden.

Deze onmogelijk te realiseren rechtvaardigheid samen met de afwijkingen in ruimte en tijd in de uitspraken geeft een beeld van wanorde dat in zijn ensemble op de primitiefste willekeur lijkt.

De gevolgen waren in sommige gevallen werkelijk onaantvaardbaar.

Op zekere dag kwam een jonge vrouw mij bezoeken en om hulp vragen. Haar man was « zwarte politie-commissaris » geweest, ter dood veroordeeld en gefusilleerd. Zijzelf had gans de oorlog door het gedrag van haar man afgekeurd; ze woonde bij haar schoonvader die timmerman was. Enkele tijd na de terechtstelling van de echtgenoot overlijdt de vader. Een paar spaarcentjes en een klein werkmanshuisje komen onder sequester. De jonge weduwe moet drie kleine wezen onderhouden en is zelf lijdend aan tuberculose. Zij moet bovendien aan de gemeente de oorlogswedden van haar man terugbetalen, alhoewel die niet het wettelijk voorziene bedrag, dat niet moet teruggegeven worden, overtreffen. Haar kinderen hadden honger; als vermoedelijke bezitster of vruchtgebruikster van een huis kon ze niets ontvangen van de Commissie van Openbare Onderstand. Er bleef haar praktisch niets anders over dan bedelen of van honger omkomen. Na lang werken ben ik er in geslaagd een maandelijks hulp van 1200 fr. te verschaffen uit de fondsen van een Amerikaans liefdadig werk voor oorlogsslachtoffers. Ik meen dat zulke mensen in de volste zin van het woord slachtoffers van de oorlog zijn en recht hebben op hulp.

Dergelijke praktijken zou ik niet durven aanhalen indien ik het geval niet door en door kende.

Zonder de hatelijke beginselen der Nazi-theorie, komt zo iets neer op de praxis van de nationaal-socialistische « Sippenhaft ».

Er zijn dingen gebeurd, die ons zouden doen twijfelen aan het rechtsstaatkarakter van de Belgische democratie.

Het is onmogelijk binnen het kader van een lezing als deze daarover aan de hand van teksten en statistieken veel uit te wijden.

Eén probleem wil ik hier ten exemplatieven titel uitkiezen en verder ontwikkelen, omdat het een probleem is dat onder alle opzichten een afgesloten geheel vormt in het ensemble der repressie. Ik bedoel het probleem der Oost-Kantons.

Sedert lang ben ik een trouw lezer van zowat alles dat er over de Oost-Kantons gepubliceerd wordt en deze lectuur heeft in mij een conflict opgeroepen waarmee ik geen blijf weet en waarvoor ik geen oplossing vind, omdat hetgeen daar gebeurd is na de bevrijding zó ontstellend veel gelijkt op alles wat er de Nazi's hebben verricht. Het uitzonderingsregime is voor deze bevolking het gewone regime geworden.

Vroeger, wanneer er over imperialisme en imperialistische wandaden gesproken werd kon men zeggen: gelukkig, zo iets heeft België niet op zijn geweten, en ik dacht er steeds bij: gelukkig dat onze kleinheid een waorborg is tegen dat soort van afdwalingen.

Dat is nu niet meer waar!

Om de toestand aldaar in zijn volle tragiek aan te voelen moeten we eerst een blik werpen in het verleden.

Tot 1815 behoorden de Oost-Kantons tot de Nederlanden. Het Congres van Weenen voegt ze bij Pruisen als compensatie voor een gebiedsafstand ergens in Silezië. Van 1815 tot 1919 maakt deze bevolking geheel de opgang mede van het Duitse nationalisme, de groei der Duitse eenheid, de oorlog van '70, het Bismarckreich en de eerste wereldoorlog.

In 1919 komen ze na een parodie van raadpleging aan België: op 60.000 inwoners slechts 271 protesteren tegen de annexatie bij België ingevolge het traktaat van Versailles.

Dan volgde het overgangsregime van generaal Baltia, die over het algemeen goed werk gedaan heeft maar door zijn bureaucratisme en administratieve in-

flatie een treurige herinnering heeft nagelaten bij degenen die dat alles beleefd hebben.

De omwisseling der munt was voor velen een zware slag.

In 1925 nam het uitzonderingsregime Baltia een einde. Tengevolge van de indeling der kiesomschrijvingen was deze bevolking, die bijna homogeen christelijk is, in het Parlement vertegenwoordigd door een socialistisch mandataris, die zijn verkiezingspropaganda axeerde op de eis naar een ernstige volksraadpleging.

In 1926 wil de Heer Vandervelde, minister van Buitenlandse Zaken, die het probleem onoplosbaar acht, de kantons teruggeven aan Duitsland, maar stelt als voorwaarde, dat het Reich de achtergelaten Reichsmarken overneemt voor een bedrag van ± twee miljarden Belgische frank. De voorgenomen operatie mislukt, mede door het onbegrip en de weigerige houding van de Engelse en Franse regering.

Gedurende een interpellatie tot de regering in 1928 zegde volksvertegenwoordiger De Brouckère: « Nous ne considérerons jamais comme finale qu'une solution admise par les populations elles-mêmes; tout ce qui aura été fait sans leur aveu, sans une consultation réelle, honnête sera tenu par nous comme ayant un caractère purement provisoire ».

Persoonlijk kan ik niet anders dan deze woorden goedkeuren omdat ze werkelijk getuigen van een rechtvaardigheidszin en geloof in de democratie, die op bepaalde momenten ons land grote gevaren en nationale avonturen had kunnen besparen.

Zó was de politiek van al de socialisten — o.a. ook van de tegenwoordige schepenen der stad Eupen die in de 1935-uitgave van het Herders Konversationslexikon s.v. Karl Weisz nog vermeld staat als « Vertreter des Deutschums in Eupen-Malmedy » — o.a. ook van volksvertegenwoordiger Somerhausen die in 1929 te Eupen nog onderhandelingen voert met de Pruisische minister Sollmann. In 1933 verandert natuurlijk deze houding, maar daartegenover staat dan vanzelfsprekend een verhoogde druk vanwege het Derde Rijk.

Zo ik al deze details aanhaal is het niet om u te illustreren hoe in de politiek een dubbeltje rollen kan, maar om u te doen aanvoelen tot welke gewetensconflicten de houding van politiek verantwoordelijke, mensen kan aanleiding geven bij elk enkeling, eenvoudig burger, die het ongeluk heeft een verantwoorde houding te willen aannemen.

Na 1933 was de Belgische regering tot toegevingen gedwongen — heel eenvoudig omdat het Derde Rijk over sterke pressiemiddelen beschikte en een prestige-politiek voerde waarbij op geen geld gelet werd. Deze toegevingen werden natuurlijk door de lieden van de Heimattreue Front demagogisch aangewend en politiek geëxploiteerd.

We laten hier de wisselvalligheden der verkiezingspolitiek onvermeld, omdat uit de aangehaalde feiten reeds voldoende blijkt, dat de bewoners der Oost-Kantons als massa genomen tegenover de gebeurtenissen van 1940 niet konden staan zoals de overige Belgen. Vaderlandsliefde en vaderlandse trouw kunnen van uit het standpunt der overheid bekeken uitsluitend een juridisch probleem of helemaal geen probleem zijn; voor het geweten van de enkeling dat zich vormt op grond van talloze motieven, indrukken, gevoelens, ervaringen en omstandigheden is dat probleem in het geval van de bewoners der Oost-Kantons een zeer kompleks geweest, en we zijn wel verplicht te erkennen dat in zeer talrijke individuele gevallen de moreel-psychische voorwaarden van een trouw patriotisme niet aanwezig waren noch konden zijn.

Van Belgisch standpunt uit bekeken verhoogt dat alles grotelijks de verdiensten en de lofwaardigheid van de houding dergenen die niettegenstaande alles toch aan België trouw gebleven zijn. De Wetgever heeft dit oordeel bekrachtigd in het statuut der dienstweigeraars door een bijzondere categorie te voorzien onder de gegadigden van dat statuut, voor diegenen die dienst weigerden in de Wehrmacht. Deze feiten gelden echter als verzachtende omstandigheden in het geval van de delinquenten; dat is logisch, vermits men de getrouwheid als bijzonder lovenswaardig aanziet —; maar hier schoot België aan zijn plichten tekort.

Want op deze toestand, zoals hoger geschetst, komen zich dan de oorlogsgebeurtenissen ontwikkelen. Reeds op 18 Mei — tien dagen vóór de kapitulatie van het Belgische leger — worden de Oost-Kantons terug bij Duitsland geannexeerd.

Het is gemakkelijk zich op het standpunt te stellen dat het hier maar een annexatie « de facto » is, zonder enige juridische houdbaarheid. Hoe juist dit standpunt ook moge wezen, — ik laat deze kant van het probleem buiten beschouwing —, toch zijn we gedwongen in te zien, dat men deze houding op politiek en repressiegebied niet handhaven kan, omdat ze de loochening insluit van alle menselijkheid en redelijkheid.

We kunnen ons achteraf moeilijk een juist begrip vormen van wat de annexatie voor de bewoners der Oost-Kantons betekend heeft onder een totalitaire bezetting.

Alle muziekmaatschappijen, sportverenigingen, bonden, groeperingen werden « gleichgeschaltet », hervormd, afgeschaft of aangepast met nieuwe besturen en richtlijnen.

Zijn instemming weigeren of ontslag nemen was vanwege een bestuurslid reeds een vijandige daad tegen het nieuwe regime, soms een heldendaad; al naargelang het gewicht van het geval betekende dat afzetting, verlies van broodwinning, economische boycot, bijzondere bewaking door de Gestapo, gevangenis, onmiddellijke mobilisatie, opeising, verzending naar het front of concentratiekamp.

In alle opzichten werden de bewoners der Oost-Kantons in het Derde Rijk behandeld als de andere Duitsers met deze restrictie « dat ze zich voor de Duitse autoriteiten te verantwoorden hadden voor hun gedrag gedurende de vijandelijke (Belgische) bezetting ».

Gemeenteraadsleden, schepenen en burgemeesters werden door vertrouwenswaardige personen vervangen. Nieuwe ambtenaren kwamen uit het Reich om de gehele administratie aan de Duitse wetgeving aan te passen en om de kantons politiek, economisch, administratief, cultureel, financieel en militair gelijk te schakelen.

De Belgische wetboeken werden vervangen door de Duitse, de Duitse oorlogswet werd van kracht, de naamloze vennootschappen moesten omgevormd tot Aktiengesellschaften, de Handelskamer werd ontbonden en vervangen door de Wirtschaftskammer te Aken, de verbonden van patroons, de syndicaten werden vervangen door afdelingen van de Deutsche Arbeitsfront; de Duitse arbeidswetgeving werd ingevoerd met al de daaraan verbonden draconische maatregelen tegen sabotage; de munt werd omgewisseld; alle kredieten op bank, postcheck en spaarboekje werden overgedragen op Duitse instellingen; de bundels der gerechten en rechtbanken betrekking hebbende op inwoners der kantons werden aan de Duitse justitie overgemaakt, de tolbeambten moesten verhuizen.

Aan de andere kant van het kanaal geen enkel woord van protest tegen de annexatie, geen enkele bemoe-

digende toespraak in het Duits, namens de Belgische regering.

Na vier jaar, in 1944 een tweede militaire bezetting, door de Belgen ditmaal en de integrale toepassing der wet.

Resultaat: op een totale bevolking van ± 60.000 zielen, 16.480 dossiers. Meer dan de helft der volwassen bevolking.

Een pure waanzin.

De atmosfeer van verklikking, waartoe door de nieuwe autoriteiten werd aangespoord, evenals de ziekelijke roes van hyperpatriotisme en de walgelijke praktijken volgens het beginsel « houdt de dief » en « ôte-toi de là que je m'y mette », maakte van de Oost-Kantons gedurende enkele weken een soort van « land der gekken ».

In de processen zelf werd natuurlijk ontelbare malen de wet op het taalgebruik in rechtszaken verkracht en gaf de onbepaalbare wisselkoers van de Reichsmark aanleiding tot eindeloze betwistingen en moeilijkheden, vooral in economische gedingen.

Men kan zich gemakkelijk indenken welke in vele gevallen de zieletoestand van die mensen is, die na dat alles hoogstens in een of andere officiële rede nog eens een uitzonderlijke troostvermelding krijgen maar in België bij alle gelegenheden op een wand van zwijzaamheid, onwetendheid of wantrouwen stoten.

Dat alles is een enkel sector van dat grote nationale probleem dat de repressie geworden is, en waar men het onrecht werkelijk niet zoeken moet om het te vinden.

Het ware mogelijk op dezelfde manier de mislukte heropvoeding te bespreken, het probleem van de terugslag van de gevolgen der straf op onschuldige familieleden; het probleem van de eenvormige toepassing van het straffentarif.

Samenvattend moeten we wel vaststellen dat geheel de repressie in het teken heeft gestaan van het volledige genieten van de overwinning. Het was de zege van de hardvochtigheid.

Verre van mij de verdiensten van ons leger in 1940 te willen verminderen. Ik heb waarachtig genoeg gedaan om de eer en de verdiensten van ons leger en zijn bevelhebber te verdedigen opdat niemand daarover de minste twijfel zou kunnen hebben.

Verre van mij de verdiensten van de ware weerstand, van onze nationale bevrijdingsbrigade of de grote verdienste van het uithoudingsvermogen en de duldzaamheid onzer loyale bevolking te willen verminderen. Ik heb er zelf te veel in gestaan en te veel aan meegedaan om zo iets te kunnen doen.

En toch moeten we bekennen, dat dat alles geen zin zou gehad hebben zonder de hulp onzer bondgenoten; dat we in feite onze bevrijding aan hen te danken hebben.

Dat alleen zou reeds tot bescheidenheid hebben moeten aanmanen.

Maar er zijn bovendien onze fouten: de fouten van vóór de oorlog, de fouten van Limoges en van Londen, waarover hier niet moet worden uitgewijd, maar die ik met het oog op een nationale verzoening alle zou willen omsluiten in de verschonende woorden van Generaal de Gaulle: « Il y a une époque où il était permis de se tromper », indien niet juist degenen die de zwaarste fouten en de kleinste verdiensten uit de oorlog hebben meegebracht in vele gevallen de strengste rechters waren geweest.

Zo dit beginsel echter geldt voor staatslieden, die in Juli-Augustus 1940 verkeerd hebben gehandeld, geldt het dan ook niet een beetje voor diegenen die hier gebleven zijn, die over minder informatie beschikten en

na de morele nekslag van 1940 gedurende vier jaar bewerkt werden door de nazipropaganda?

Indien het recht als taak heeft, niet met een stoere logica de konsekwenties van zijn eigen algemene grondbeginselen door te drijven, zoals een machine de bewegingen uitvoert waarvoor ze gebouwd is; maar wel met het oog op het nationaal welzijn de rechtvaardigheid te doen zegevieren dan stelt zich het probleem geheel anders.

Dan zijn er op dit gebied veel minder helden en veel mindere criminelen dan er over het algemeen aangenomen wordt.

Het toneelstuk «Nuits de Colère» van Salacrou dat ik met zeer veel belangstelling gelezen heb en dat ik door een uitstekende Parijse groep zag opvoeren, speelt in de middens van de weerstand. Bij de aanvang vindt er een overval plaats op een contactpunt van de weerstand. Binnen de eerste drie minuten liggen er een achttal lijken op het toneel: verklikkers, V-mannen, weerstanders: echte en pochhanzen. Maar daarmee is de actie niet afgelopen: zij ontwaken in het hiernamaals; en met een openhartigheid, een rechtzinnigheid en een brutaliteit zoals die alleen in het hiernamaalse — zonder geweldpleging en zonder onderzoeksrechters — mogelijk zijn, geeft het verslag ons een genadeloze analyse van de intieme persoonlijke motieven of afwijzigheid-van-motieven vóór het handelen.

Deze waarheid zou ons kunnen verlossen.

We kunnen alleen maar met een zekere treurnis vaststellen, dat, hetgeen vierhonderd jaar vóór Christus mogelijk geweest is, niet meer mogelijk blijkt te zijn na twintig eeuwen Christendom.

In het jaar 404 overwint Lysander, koning van Sparta, de Atheense vloot bij Aigos Potamos, en de Spartanen eisen in Athene de oprichting van het regime, bekend onder de naam van de «tyrannie der dertig» onder de leiding van Critias. Gedurende deze harde bezettingstijd, die vier jaren duurde, wijken de eerste burgers van Athene uit naar Thebe, waar ze onder de leiding van Thrasybulos de weerstand organiseren.

En ziehier hoe Cornelius Nepos in zijn Thrasybulos-biographie deze feiten verhaalt.

De vergelijking met het heden gaat op, zelfs tot in de details:

«Maar de krachten van de weerstand groeiden niet volgens de verwachtingen van Thrasybulos, want reeds in die tijd praatten de goede burgers moediger voor de vrijheid dan ze er voor streden. Van Thebe ging Thrasybulos naar de Piraeus en hij versterkte Munychia. De tyrannen poogden deze laatste plaats te belegeren, maar ze werden schandelijk teruggeslagen en vluchtten ijlings terug naar de stad na de wapens en al hun ander oorlogstuig in den steek te hebben gelaten.

«Thrasybulos ging niet minder met wijsheid dan met moed te werk. Hij verbood geweld te gebruiken tegen degenen die zich overgaven, want hij oordeelde het billijk dat burgers hun medeburgers sparen. Ook werd er niemand gekwetst behalve degenen, die met de wapens in de hand eerst weerstand boden. Hij liet niet toe dat een gevallen tegenstander van zijn kleding beroofd werd. Hij raakte niets anders aan dat hun wapens, want die had hij te weinig, en ook mondvoorraad. In deze slag sneuvelde Critias, de leider der tyrannen, terwijl hij moedig tegen Thrasybulos streed.

«Na de val van Critias kwam Pausanias, koning der Lacedaimoniërs, de Atheners ter hulp. Deze maakte de vrede tussen Thrasybulos en degenen die de stad Athene nog in hun bezit hielden, op de hiernavolgende voorwaarden: dat niemand behalve de dertig tyrannen

en nog tien anderen, die wreedheden hadden begaan, zou verbannen worden; dat geen openbare verkoping van goederen zou plaats hebben en dat de zorg om het gemeenebest terug aan het volk zou toevertrouwd worden.

«Buitengewoon is het ook, dat Thrasybulos, na het herstel van de vrede een wet deed stemmen, dat niemand wegens vroeger gestelde daden zou mogen beschuldigd of veroordeeld worden en deze wet noemden ze de wet der vergetelheid (in het latijn «lex oblivionis», in het Grieks «nomos amnestias»). En hij droeg er niet alleen zorg voor dat deze wet gestemd werd, maar ook dat ze toegepast werd. Want toen er enkelen van degenen, die met hem in de emigratie waren geweest een slachting wilden aanrichten onder degenen met wie zij zich officieel verzoend hadden, verhinderde hij dat en hield zijn belofte.»

Dat was nationale wederopbouwpolitiek in grote stijl, die even ver verwijderd is van enggeestige wraaklust als van tranerige sentimentaliteit die alles op de kop stellen: die van een lampist een groot-crimineel en van een te zwaar gestrafte een martelaar maken. Beide houdingen zijn demagogisch en verderfelijik omdat ze alles vertroebelen door de politieke passies op te zwepen en daardoor een definitieve liquidatie van de gehele aangelegenheid in de weg staan.

Alleen degenen die behoorden tot de leidende groep: de dertig en hun tien medehelpers, degenen die zich met de wapens in de hand tegen de bevrijding van het vaderland verzet hadden, en degenen «qui crudelitate usi suut» werden verbannen. Er mocht geen confiscatie van goederen plaats hebben en de democratie moest hersteld worden.

Zouden deze normen op onze dagen, nu de kalmte is teruggekeerd, een onmogelijkheid geworden zijn?

Ik meen dat ze niet alleen mogelijk zijn! het is wenselijk, het is zelfs noodzakelijk, dat er veel goed gemaakt wordt.

Op grond van ons Grieks voorbeeld, onze Griekse les in humaniteit en staatkunde zou ik niet onmiddellijk bevestigend hebben durven antwoorden, omdat elke vergelijking toch hier of daar hinkt. Maar ik kan me in deze beroepen op het groot gezag van een Belgisch patriot, die in het concentratiekamp van Bergen Belsen zijn leven heeft gegeven voor het vaderland. Ik bedoel minister Arthur Vanderpoorten zaliger gedachtenis, die mij te Oranienburg-Sachsenhausen herhaaldelijk gezegd heeft, wanneer we over de problemen van de na-oorlog spraken: «geen executies, de kopstukken, moordenaars en verklikkers verbannen naar Congo in een kamp en de rest laten zoals het is».

Hoeveel geld en goed, hoeveel leed en onrecht, hoeveel verbittering en wrok zouden we ons land daarvoor niet bespaard hebben?

Binnen korte tijd gaat er een Europees leger opgericht worden. In dat leger, dat de gemeenschappelijke vrijheid en welstand van al de landen van West-Europa moet verdedigen, zullen onze jongens de wapenbroeders worden van de Duitsers. Er zal dus een dracht, verstandhouding en wederzijdse «good will» nodig zijn, zo we willen dat dit leger iets nuttigs verricht. Daarvoor is er verzoening en vergeten nodig tussen enerzijds Duitsland en anderzijds zijn voormalige vijanden.

Gaat deze samenwerking er ene zijn die uitsluitend gebaseerd is op de gemeenschappelijke schrik of zal ze gegrondvest zijn op een vernieuwde humanitaire gemeenschappelijkheid van idealen?

En zo wij deze geste van «good will» doen tegenover vreemden, kunnen we dan logischerwijze weigeren, hetzelfde te doen tegenover onze eigen landgenoten?

Is niet veeleer de « nationale » verzoening het logische antecedent, de *conditio sine qua non*, van deze Europese verzoening, die zich opdringt?

Gaan wij, verdedigers van de West-Europese kultuur minder logisch zijn in ons handelen en denken dan de gezworen tegenstanders van alles wat ons lief is?

Deze laatsten zien zeer goed in, dat het rondwoelen in deze wonde, het levendig houden van deze haat, een zeer geschikt middel is om niet alleen het land als dusdanig te verzwakken, maar tevens een ernstige hindernis op de weg, die we afleggen moeten naar de vereniging van alle mensen van goeden wil: het enige waarvoor zij schrik hebben.

Het Europees herstel en de Europese eenheid is de elementaire eis van onze eigen bestaanszekerheid. Deze is op haar beurt verbonden aan de samenwerking met de Duitsers. Samenwerking met de Duitsers op militair gebied onderstelt samenwerking op economisch en politiek gebied, en deze veelzijdige samenwerking is onmogelijk zonder opruiming van haat en wrok.

Deze verzoening is voorzeker een aangelegenheid van klaar inzicht en redelijkheid, maar voor de massa en ook voor velen die zich om een of andere reden boven de massa denken, een aangelegenheid van het gevoelen.

Is werkelijk de houding van de uiterst linksen in dit nationaal probleem het gevolg van hun onlesbare dorst naar gerechtigheid, zoals het steeds wordt voorgesteld?

Ik aarzel geen ogenblik deze vraag met een categoriek *neen* te beantwoorden.

Dezelfde die ten onzent de uiterste krachtdadigheid blijven eisen voor elk vergrijp, leggen er zich aan de overzijde van het ijzeren gordijn op toe, in hun neonazistische politiek de collaboratie te verwerven van de voormalige Nazi's.

Het verbond van Duitse politieke gevangenen uit de Nazi-kampen heeft over dit ontstellend cynisme onderzoeken ingesteld en uitslagen gepubliceerd, die waarachtig sommige mensen van « *Action et Vigilance* » zouden moeten doen nadenken.

De ware zin van deze onverzoenlijke houding —

afgezien van enkelen die niet klaar zien in het spel — is, op het plan van het volksgevoelen de weg naar verzoening met Duitsland en naar het verenigd Europa versperren, door het « gefühlsmässig » in de massa tot een onmogelijkheid te maken.

Clementiemaatregelen treffen ten voordele van de politieke delinquenten van onder de oorlog is op dit ogenblik het doeltreffendste middel, waarover een regering beschikt, om aan de grote massa uit te leggen dat er in Europa iets veranderd is en haar voorbereiden op wat komen moet: het geëende Europa. Het is bovendien een daad van rechtvaardigheid en een daad van hooggestemde nationale politiek. Daarom ben ik voorstander:

1° van maatregelen die binnen de kortst mogelijke tijd de zuiver politieke delinquenten die ziek zijn, invalied, tot de ouderen van jaren behoren, die oud-strijder zijn van '14-'18, vaders van kroostrijke gezinnen; vrouwen, en degenen die op het ogenblik der feiten minderjarig waren, evenals de Oost-frontstrijders die geen ander vergrijp begaan hebben, in vrijheid stellen.

2° maatregelen die de terugslag van de straf der politieke delinquenten op onschuldige familieleden tot verhoudingen terugbrengen die hun het leven materieel niet onmogelijk maken. (bv. terugbetaling van wedden; zekere sequester-maatregelen).

3° de stemming van het wetsvoorstel De Grijs.

4° alle maatregelen, die van aard zijn om na de invrijheidstelling de discriminatie te doen ophouden.

5° de toepassing van de wet Lejeune.

6° herziening van de epuratie, die zeer veel totaal onschuldigen getroffen heeft.

7° het éénvormig maken van de straffen voor eenzelfde delict.

Ik meen dat op die manier zou hersteld zijn wat nog te herstellen is. Het land zou er uiteindelijk goed bij varen en ons volk zou bewezen hebben, dat veel van wat vroeger gebeurd is, het gevolg was van oplopendheid; dat het ook begripen en vergeten kan en vooral dat het een scherp gevoel heeft van wat nodig is voor ons aller heil in deze troebele tijden.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 8 Februari 1951.

Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Bail.

Eerste Advocaat-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Pacht. — Niet-toepasselijkheid van artikel 3, laatste lid, van de wet van 31 Maart 1948 tot voorlopige regeling van de gevolgen van opzeggingen van pacht-overeenkomsten op ontruimingen, die vóór de inwerkingtreding dezer wet ingevolge opzegging hebben plaats gehad.

Blijkens de bewoordingen van artikel 1 van de wet van 31 Maart 1948 tot voorlopige regeling van de gevolgen van opzeggingen van pachtovereenkomsten betreft de aldaar getroffen reglementering alleen de uitwerking van opzeggingen, waaraan vóór de inwerkingtreding dier wet geen gevolg werd gegeven. Artikel 3, dat uitzonderingen op de toepasselijkheid van die regeling inhoudt, geldt dus eveneens

alleen ten aanzien van voormelde opzeggingen. De bewering, dat aldus de pachter, die ontzet is door een verpachter, welke in strijd met de waarheid verklaard heeft, het gehuurde goed zelf in bedrijf te willen nemen, geen enkel rechtsmiddel zou hebben tegen deze verpachter, indien de bij artikel 2 van het wetsbesluit van 28 Augustus 1946 voorziene termijn van 6 maanden nog niet verstreken was op de dag van de inwerkingtreding der wet van 31 Maart 1948, bewering die hierop steunt, dat het wetsbesluit van 28 Augustus 1946 en dus ook zijn artikel 2, ingetrokken is door artikel 7 van de wet van 31 Maart 1948 en hierop, dat de pachter, in de gestelde veronderstelling op het ogenblik van de inwerkingtreding dezer wet geen verworven recht had, gaat in rechte niet op.

Immers artikel 2 van het wetsbesluit van 28 Augustus 1946, in zover het aan de ontzette pachter een recht op schadeloosstelling toekent voor het geval, dat de verpachter niet binnen de zes maanden het verpachte goed in gebruik neemt, is slechts een toepassing van het gemene recht inzake landpacht

(artikel 1774, par. 2, B.W.). Daaruit volgt, dat het bestreden vonnis de in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden, doordat het heeft beslist, dat artikel 3, laatste lid, van de wet van 31 Maart 1948 tot voorlopige regeling van de gevolgen van opzeggingen van pachtovereenkomsten ook van toepassing is op ontruiming, die vóór de inwerkingtreding dier wet hebben plaats gehad.

Heeren en Bamps t/Schruws

Gelet op het vonnis de 11 Februari 1949 gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Leuven;

Over het eerste middel: schending van de artikelen 1, 3 en 7 van de wet van 31 Maart 1948 tot voorlopige regeling van de uitwerking van de opzeggingen in zake landpacht, en 2 van het Burgerlijk Wetboek;

doordat de rechter ten gronde beslist dat «artikel 3/2°, lid 4, der wet van 31 Maart 1948... noodzakelijk bedoelt, niet alléén de uitdrijvingen, welke zich in de toekomst wederrechtelijk zouden kunnen voordoen, maar ook een sanctie bepaalt, waarop de vóór de in werkingtreding der wet uitgedreven pachter eventueel zal kunnen aanspraak maken», en bijgevolg toepassing van deze wetsbepaling op de feiten der zaak gemaakt heeft,

zulks terwijl 1°) door het vonnis zelf vastgesteld wordt dat verweerder ten gevolge van de hem vroeger gedane opzegging de litigieuze weide op 30 November 1946 had ontruimd; 2°) volgens art. 1 der wet van 31 Maart 1948 deze wet slechts van toepassing is op de uitwerking van alle opzeggingen «waaraan geen gevolg is gegeven» op de datum van inwerkingtreding van deze wet; 3°) art. 3 derzelfde wet, die een uitzondering bepaalt op het algemeen in art. 1 uitgedrukte limitatief beginsel, moet geïnterpreteerd worden en niet verder mag uitgebreid worden dan het algemeen beginsel, waarvan het afwijkt; 4°) de wet alleen voor de toekomst geschikt (art. 2 B. W.), zodat het vonnis art. 3 der wet van 31 Maart 1948 niet mocht toepassen om aanleggers te beroven van de door hen verworven rechten als gevolg van de ontruiming der litigieuze weide door verweerder:

Overwegende dat uit de vaststellingen van de rechter over de grond blijkt dat verweerder, gevolg gevende aan een regelmatige opzegging door de verpachters, op 30 November 1946 het door hem gehuurde landgoed heeft verlaten;

Overwegende dat de wet van 31 Maart 1948, zoals haar titel het aanduidt, voorlopig de uitwerking van de opzeggingen in zake landpacht regelt;

Dat de door artikel 1 getroffen reglementering volgens de bewoordingen zelf van dit artikel slechts de uitwerking van alle opzeggingen betreft, waaraan geen gevolg werd gegeven vóór de datum van de inwerkingtreding van de wet; dat de artikelen 2, 3, 4, 5 en 6 verwijzen naar voormeld artikel 1, hetzij om de draagwijdte er van te preciseren, hetzij om zekere opzeggingen, overeenkomsten of personen uit zijn toepassingsfeer te sluiten;

Overwegende dat verweerder staande houdt dat, indien artikel 3, laatste lid, der wet van 31 Maart 1948 niet toepasselijk weze op de opzeggingen, waaraan gevolg werd gegeven vóór de inwerkingtreding van deze wet, de pachter, ontzet door een verpachter, die valselijk zou verklaard hebben het gehuurde goed zelf in bedrijf te nemen, geen enkel rechtsmiddel zou hebben tegen deze verpachter, indien de periode van zes maand, voorzien bij artikel 2 van het Wetsbesluit van 28 Augustus 1946, nog niet verstreken was op

de datum van de inwerkingtreding der wet van 31 Maart 1948; dat hij deze bewering hierop doet steunen dat het Wetsbesluit van 28 Augustus 1946, en namelijk zijn artikel 2, ingetrokken werd door artikel 7 van de wet van 31 Maart 1948, en hierop dat de pachter, in de beschouwde veronderstelling, op het ogenblik van de inwerkingtreding dezer wet over geen verworven recht beschikte;

Overwegende dat die bewering in rechte niet opgaat; dat artikel 2 van het Wetsbesluit van 28 Augustus 1946, in zover het aan de ontzette pachter een recht op schadeloosstelling toekent, wanneer de verpachter binnen de zes maanden het gehuurde goed niet in gebruik neemt, slechts een toepassing is van het gemeen recht in zake landpacht (Burgerlijk Wetboek, artikel 1774, par. 2);

Waaruit volgt dat door te beslissen dat de wet van 31 Maart 1948, en namelijk de laatste alinea van artikel 3 van deze wet, de uitwerking regelde van de aan verweerder gegeven opzegging, het vonnis de in het middel bedoelde wetsbepalingen heeft geschonden;

Om die redenen:

Verbreekt het bestreden vonnis, behalve in zover het de echtgenoten Sielants-Smulders tot schadevergoedingen en tot de helft der kosten veroordeelt;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden in de registers van de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt de verweerder tot de kosten;

Verwijst de alzo beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, zetelende in hoger beroep.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer — 13 December 1950

Voorzitter: M. Louveaux.

Raadsheer-Verslaggever: M. Sohier.

Advocaat-Generaal: M. Colard.

Verkeer. — Handhaving van het teken nr. 10 door de wetgever.

Na bij besluit van de Regent d.d. 18 October 1946, art. 13 n° 15, een teken te hebben ingesteld, dat het einde van de zone aanduidt, binnen dewelke het teken n° 10 moet worden in acht genomen, heeft de wetgever deze bepaling, bij Besluit van de Regent d.d. 16 October 1947, art. 5, ingetrokken, doch daarbij de artikelen 5 en 132 van het Algemeen Reglement betreffende dit teken onveranderd gelaten. Daaruit blijkt duidelijk, dat de wetgever het teken n° 10 heeft willen handhaven.

Sorel, Armand.

Gelet op het bestreden vonnis, de 27 Mei 1950 gewezen door de Correctionele Rechtbank te Brussel, rechtdoende in hoger beroep;

Over het eerste middel: schending van artikel 97 der Grondwet, van de artikelen 1 en 2 der wet van 1 Augustus 1899 houdende herziening der wetgeving en der reglementen op de politie van het vervoer, 16 December 1935, van de artikelen 1, 5 2°, 41, 42, gewijzigd door de wetten van 1 Augustus 1924 en

132/2 10° van het Koninklijk Besluit van 1 Februari 1934 houdende algemeen reglement op de verkeerspolitie, de artikelen 1 en 2 van het Gemeentereglement der gemeente Zellick van 14 Maart 1927;

1. doordat het bestreden vonnis aanlegger heeft veroordeeld om verzuimd te hebben zich te voegen naar de aanwijzingen van de verkeerstekens, door de overheid aangebracht zijnde, deze verkeerstekens in casu tekens welke een maximum snelheid van 40 km. per uur toelieten, hoewel het impliciet vaststelt dat geen enkel provinciaal of gemeentereglement op de litigieuze plaats dergelijke beperking van snelheid bepaalt, maar uitsluitend een gemeentereglement, dat op 14 Maart 1947 werd uitgevaardigd, een snelheid van 25 km. per uur bepaalt, zulks terwijl overeenkomstig de algemene economie van het thans van kracht zijnde reglement op de politie van het vervoer en het verkeer, de verkeerstekens, voorzien bij voormeld artikel 132/2 10° van voornoemd reglement, ware ze zelfs regelmatig naar de vorm, in alle geval slechts bindende kracht kunnen hebben, indien zij steunen op een provinciaal of gemeentereglement, dat bij uitzondering op een plaats, welke het bepaalt, een vermindering van snelheid voorziet, en voor zoveel bedoeld reglement ter kennis van de belanghebbenden wordt gebracht door daartoe geschikte opschriften of aanduidingen, voorwaarde die niet vervuld is wanneer, zoals in casu, de door het reglement bepaalde maximum snelheid niet overeenkomt met de op de verkeerstekens vermelde;

2. doordat het vonnis om aanlegger te veroordelen althans steunt op dubbelzinnige en strijdige motieven, die niet toelaten na te gaan of de litigieuze tekens beschouwd werden als hebbende een bindend karakter, enkel omdat zij «regelmatic naar de vorm waren» en ook omdat zij terzelfdertijd een geschikte wijze van bekendmaking der voorschriften van voormeld gemeentereglement zouden uitgemaakt hebben (schending van artikel 97 der Grondwet);

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat, verre van de afwezigheid vast te stellen van een reglement, dat een maximum snelheid van 40 km. per uur bepaalt, het bestreden vonnis hierop wijst, dat er een gemeentereglement bestaat, hetwelk als maximum snelheid 25 km. per uur bepaalt; dat dergelijk reglement de snelheid die 40 km. te boven gaat verbiedt en de plaatsing rechtvaardigt van tekens, welke deze beperking van snelheid ter kennis van de weggebruikers brengen;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat het bestreden vonnis beslist dat de litigieuze verkeerstekens terzelfdertijd een bindend karakter hadden, omdat zij regelmatig waren naar de vorm en een geschikte wijze van bekendmaking van een gemeentereglement uitmaken; dat deze motivering noch dubbelzinnigheid, noch tegenstrijdigheid behelst;

Dat het middel in zijn twee onderdelen in feite niet opgaat;

Over het tweede middel : schending van de artikelen 7 en 9 der Grondwet, 1 en 2 der wet van 1 Augustus 1899 houdende herziening der wetgeving en der reglementen op de politie van het vervoer, gewijzigd door de wetten van 1 Augustus 1924 en 16 December 1935, van de artikelen 5 2° en 132/2 10° van het Koninklijk Besluit van 1 Februari 1934, houdende algemeen reglement op de verkeerspolitie, 5 van het Besluit van de Regent dd. 16 October 1947, houdende wijziging van het algemeen reglement op de politie van het vervoer en het verkeer;

doordat het bestreden vonnis aanlegger heeft veroordeeld, omdat hij verzuimd heeft zich te voegen naar de aanwijzingen van de door de overheid aan-

gebrachte verkeerstekens, deze tekens in casu die zijnde, bedoeld bij voormeld artikel 132/2 10° van het algemeen reglement op de verkeerspolitie, zulks terwijl de verkeerstekens, waarover het gaat, dienen te worden beschouwd als naar rechte van alle bindende kracht ontbloom, daar de wetgever willens hun zone van toepassing heeft verzuimd te beperken, en dat, in dergelijke voorwaarden, de rechtbank, op straffe willekeurig de wetgever te vervangen, zich het recht niet zou kunnen aanmatigen in feite zelf, rekening houdend met de bestanddelen van de zaak, de uitgestrektheid dezer zone van toepassing te bepalen;

Overwegende dat na bij het Besluit van de Regent dd. 18 October 1946 artikel 13 n° 15, een teken ingesteld te hebben, dat het einde der zone aanduidt binnen welke het teken n° 10 dient te worden in acht genomen, de wetgever deze bepaling heeft ingetrokken (Besluit van de Regent dd. 16 October 1947, artikel 5), doch daarbij de artikelen 5 en 132 van het algemeen reglement betreffende dit teken onveranderd heeft gelaten; dat daaruit duidelijk blijkt dat de wetgever het teken n° 10 heeft willen handhaven;

Overwegende dat het bestreden vonnis vaststelt dat aanlegger op geen enkel ogenblik vertraagd heeft, toen hij de tekens voorbijreed; dat de straf door deze vaststelling gerechtvaardigd is, zodat het middel zonder belang is, voor zoveel het steunt op het gebrek aan afbakenen van de zone tussen de tekens, binnen dewelke dit verbod diende in acht te worden genomen;

Overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die Redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer — 15 December 1951.

Eerste Voorzitter : M. Soenens.
Raadsheer-Verslaggever : M. Bayot.
Advocaat-Generaal : M. Colard.

Verbreking. — Overschrijving van vorderingen in rechte. — Niet-toepasselijkheid van art. 3 van de wet van 16 December 1851 op voorziening in cassatie.

Art. 3 van de wet van 16 December 1851 op de voorrechten en hypotheeken bedoelt alleen de vorderingen, die strekken tot nietigverklaring of herroeping van aan overschrijving onderworpen akten.

In casu had alleen het inleidend exploit dit karakter; zodanig karakter kan niet hebben de voorziening in cassatie, waarbij een rechterlijke beslissing wordt bestreden, die op zich zelf niet een aan overschrijving onderworpen akte is, waaruit de rechten zouden voortspuiten, tot de herroeping of vernietiging waarvan de voorziening strekken zou.

Spinette t./ Berchmans.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen door het Hof van Beroep te Brussel de 19 November 1947;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid, ontleend aan de niet-inschrijving der voorziening;

Overwegende dat de door aanlegger in verbreking ingestelde eis, er toe strekkende nietig en zonder

enig gevolg te doen verklaren de verkoop van een onroerend goed, geschied bij authentieke akte van 19 December 1940, op de kant van de overschrijving van deze akte ingeschreven werd in uitvoering van artikel 3 van de wet van 16 December 1851 op de Voorrechten en Hypotheken, gewijzigd door artikel 2 van de wet van 10 October 1913;

Overwegende dat verweerders Berckmans Joseph en Berckmans Victor staande houden dat, vermits zij niet ingeschreven is op de kant van de overschrijving van voormelde akte van verkoop, de voorziening gericht tegen het bestreden arrest, hetwelk aanleggers vordering afwijst, niet ontvankelijk is;

Overwegende dat artikel 3 van de wet van 16 December 1851 enkel de eisen bedoelt, welke er toe strekken de vernietiging of de herroeping te doen uitspreken van aan overschrijving onderworpen akten;

Overwegende dat in casu alleen het exploit van rechtsingang dit karakter had, hetwelk niet kan verbonden zijn aan de voorziening in verbreking, waarbij een rechterlijke beslissing wordt bestreden, die op zich zelve geen aan overschrijving onderworpen akte is, waaruit de rechten zouden voortspruiten, tot wier herroeping of vernietiging deze voorziening strekken zou;

Overwegende diensgevolge, dat de grond van niet-ontvankelijkheid niet kan worden aangenomen;

Over het enig middel: (zonder belang).

Om die Redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de aanlegger tot de kosten en tot een vergoeding van 150 fr. jegens verweerders.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 17 October 1950.

Voorzitter: M. Vranckx.

Raadsheren: MM. Mast en Buch (verslaggever).

1. Bevoegdheid (Raad van State). — Geschil betreffende uitkering van wedde of wachtgeld. — Raad van State bevoegd in zoverre het verzoek strekt tot nietigverklaring van administratieve beslissing.

2. Onderwijzend en wetenschappelijk personeel. — Terbeschikkingstelling. — Retroactieve toepassing van het koninklijk besluit 30-9-1939, toepasselijk gesteld bij besluit van de Regent 17-9-1946. — Machtsoverschrijding.

1. *Hoewel door de tegenpartij beweerd wordt dat de Raad van State niet bevoegd is, daar de geschillen betreffende de uitkering van wedde of van wachtgeld onder de bevoegdheid van de gewone rechtbanken ressorteren, verklaart de Raad van State zich bevoegd kennis te nemen van de zaak, in zover het verzoekschrift strekt tot de nietigverklaring van een administratieve beslissing en niet tot de uitbetaling van gelden.*

2. *Het K. B. van 30 Maart 1939 betreffende de ter beschikkingstelling van het Rijkspersoneel was, wanneer het getroffen werd, niet toepasselijk op het onderwijzend personeel afhangende van het Bestuur der Schone Kunsten. Het B. S. G. van 12.1.1943 waarbij voormeld K. B. op het bedoelde personeel toepasselijk werd gemaakt vanaf 1 Mei 1939 hield op van kracht te zijn op 15 Februari 1946. Het B. R.*

met zelfde inhoud van 17.9.1946 had geen terugwerkende kracht.

De beslissing van de Secretaris-generaal van Openbaar onderwijs waarbij op grond van het K. B. van 30.3.1939 en van het B. R. 17.9.1946 een lesgever in de kunstgeschiedenis op 11.1.1950 ter beschikking wordt gesteld wegens bijzondere opdracht en zonder wachtgeld voor de periode van 15 Mei 1940 tot 25 September 1940, is met machtsoverschrijding genomen.

Avermaete t/ Belgische Staat (Minister van Openbaar onderwijs).

De Raad van State,

Gezien het verzoekschrift d.d. 1 Maart 1950;

Overwegende dat het verzoek strekt:

1° tot de nietigverklaring van het besluit d.d. 11 Januari 1950 van de Secretaris-generaal van het ministerie van Openbaar Onderwijs, waarbij verzoeker, wegens bijzondere opdracht, ter beschikking wordt gesteld zonder genot van een wachtgeld, voor de periode van 15 Mei 1940 tot 25 September 1940;

2° tot de erkenning door de Raad van State van zijn recht op uitbetaling van wedde;

Overwegende dat verzoeker lesgever was in de kunstgeschiedenis aan het Hoger Instituut van Schone Kunsten te Antwerpen, wanneer hij op 15 Mei 1940 naar Frankrijk vertrok; dat hij in September 1940 naar België terugkeerde; dat, op 6 Maart 1941, de Directeur-generaal van het ministerie van Openbaar Onderwijs aan de directeur van de algemene comptabiliteit liet weten dat de Heer Secretaris-generaal van het departement besloten had de jaarwedde van Avermaete niet te laten uitbetalen voor de periode gaande van 15 Mei tot 25 September 1940; dat verzoeker beweerde dat deze weigering tot uitbetaling wederrechtelijk was, daar tegen hem geen enkele tuchtmaatregel getroffen werd; dat de tegenpartij in hare zienswijze volhardde en op 11 Januari 1950 de bestreden beslissing trof;

Overwegende dat de tegenpartij beweert dat de Raad van State niet bevoegd is, daar de geschillen betreffende de uitkering van wedde of van wachtgeld onder de bevoegdheid der gewone rechtbanken ressorteren; dat, in zover het verzoekschrift strekt tot de nietigverklaring van de bestreden administratieve beslissing en niet tot de uitbetaling van gelden, de Raad van State ter zake bevoegd is;

Overwegende dat de beslissing d.d. 11 Januari 1950 getroffen werd op grond van het koninklijk besluit van 30 Maart 1939 betreffende de terbeschikkingstelling van het Rijkspersoneel, en inzonderheid van artikel 15, alsmede van het besluit van de Regent van 17 September 1946, waarbij de bepalingen van bovenvermeld koninklijk besluit toepasselijk worden gemaakt op de leden van het onderwijzend en wetenschappelijk personeel der instellingen die van het Bestuur van Schone Kunsten en Letteren afhangen; dat deze beslissing inroep dat verzoeker in hoedanigheid van secretaris van de Commissie van openbare onderstand te Antwerpen op 15 Mei 1940 door de betrokken overheid als algemeen controleur met een opdracht in Frankrijk werd belast, en hij enkel op 25 September 1940 te Antwerpen terugkeerde;

Overwegende dat het koninklijk besluit van 30 Maart 1939, wanneer het getroffen werd, niet toepasselijk was op het onderwijzend personeel afhangende van het Bestuur van Schone Kunsten; dat het besluit van de Secretaris-generaal d.d. 13 Januari 1943, dat deze be-

palingen op het bovenvermeld personeel toepasselijk maakt van 1 Mei 1939 af, op 15 Februari 1946 op hield van kracht te zijn; dat het besluit van de Regent d.d. 17 September 1946 geen datum van inwerkingtreding vermeldt en dat aan deze bepaling geen terugwerkende kracht werd verleend; dat derhalve de tegenpartij hare macht overschreden heeft waar zij, bij toepassing van het koninklijk besluit van 30 Maart 1939 en van het besluit van de Regent van 17 September 1946, verzoeker ter beschikking heeft gesteld voor de periode van 15 Mei tot 25 September 1940;

Besluit :

Artikel 1. — De bestreden beslissing is vernietigd.

Artikel 2. — Het arrest zal op dezelfde wijze bekend gemaakt worden als het vernietigd besluit.

Artikel 3. — De betaling van het recht van 300 fr. wegens kosten, valt ten laste van de tegenpartij.

.....

RAAD VAN STATE

4e Kamer — 17 October 1950.

Voorzitter : M. Vranckx (verslaggever).

Raadsheren : M.M. Mast en Buch.

1. **Rechtspleging (Raad van State).** — Interpretatie van het verzoekschrift. — Vertegenwoordiging van openbare rechtspersonen door onbevoegd orgaan. — Niet-ontvankelijkheid.

2. **Gemeente.** — Organen. — Bevoegdheid in openbare orde.

1. *De Raad van State beschouwt als een verzoekschrift tot nietigverklaring van de beslissing ener Bestendige Deputatie, houdende niet-goedkeuring van de beslissing van een gemeenteraad, het door de burgemeester en de gemeentesecretaris getekend afschrift van een beslissing van deze gemeenteraad, waarbij o.m. beslist wordt beroep in te stellen bij de Raad van State.*

Een verzoek ingediend namens een gemeente door een orgaan dat niet bevoegd is de gemeente in rechte te vertegenwoordigen is niet ontvankelijk.

Luidens artikel 19, 9°, van de gemeentewet is het College van burgemeester en schepenen belast met het voeren der rechtsgedingen, hetzij als eiser, hetzij als verweerder.

2. *De regels betreffende de machten door de gemeentewet aan de verschillende organen der gemeente verleend zijn van openbare orde.*

Gemeente Ternat t/ Best. Deputatie van Brabant.

De Raad van State;

.....

Gezien het verzoekschrift d.d. 7 Juni 1949;

.....

Overwegende dat het verzoek strekt tot de nietigverklaring van de beslissing d.d. 13 April 1948 van de Bestendige Deputatie van de provinciale Raad van Brabant, houdende niet-goedkeuring van de beslissing d.d. 20 Maart 1948 van de gemeenteraad van Ternat, waarbij De Smedt Karel tot gemeentesecretaris werd benoemd;

Overwegende dat het verzoekschrift is gesteld onder de vorm van een door de burgemeester en de gemeentesecretaris getekend afschrift van de beslissing van de gemeenteraad van Ternat, waarbij deze onder meer beslist beroep in te stellen bij de Raad van State tegen bovenvermelde beslissing van de Bestendige Deputatie van de provinciale Raad van Brabant;

Overwegende dat, luidens art. 90, 9°, der gemeentewet, het college van burgemeester en schepenen belast is met het voeren van de rechtsgedingen, hetzij als eiser, hetzij als verweerder; dat, waar het afschrift van de beslissing van de gemeenteraad zou beschouwd worden als een ingediend verzoekschrift, het verzoek uitgaat van een ter zake niet bevoegd orgaan; dat de regels betreffende de machten, door de gemeentewet aan de verschillende organen der gemeente verleend, van openbare orde zijn; dat het ingediend verzoek derhalve niet ontvankelijk is,

Besluit :

Artikel 1. — Het verzoek is verworpen.

Artikel 2. — De betaling van het recht van 300 fr. wegens kosten, valt ten laste van de verzoekende partij.

.....

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer — 16 December 1950.

Voorzitter : M. Scheyvaerts.

Raadsheren : M.M. Gilmet en Schilling.

Advocaat-Generaal : M. Stryckmans.

Burgerlijke rechtsvordering. — Niet-vermelding in het inleidend exploit van de organen der eisende buitenlandse N.V., die bevoegd zijn om voor haar op te treden. — Geen exceptie van nietigheid van het exploit, doch middel van niet-ontvankelijkheid waarop art. 173 Rv. niet van toepassing is. — Vreemde regels van rechtsvordering zonder belang. — Middel van niet-ontvankelijkheid gedekt door het nemen van conclusiën ten gronde door de tegenpartij.

Het gemis aan vermelding in het inleidend exploit van de personen, die bevoegd zijn voor de eisende vreemde N.V. op te treden, heeft ten gevolge, dat de vordering moet geacht worden door personen zonder hoedanigheid en zonder macht daartoe te zijn ingesteld.

De exceptie, die uit zulk gebrek aan hoedanigheid voortvloeit, is niet de exceptie van nietigheid van het exploit, doch een middel van niet-ontvankelijkheid, waarop het eerste lid van het gewijzigd artikel 173 Rv. (K. B. n° 300 van 30 Maart 1936) niet van toepassing is.

Dat de nationale wetgeving van de eisende N. V. de vermelding in de dagvaarding van de wettelijke vertegenwoordigers der eisende vennootschap niet vereist, is zonder belang. Zo immers de bekwamheid ener vreemde vennootschap om in rechte op te treden door de bepalingen harer nationale wet geregeld wordt, kan de vreemde wetgeving omtrent de rechtsvordering niet in de weg staan aan de toepassing van voormeld middel van niet-ontvankelijkheid.

Het feit, dat de eisende buitenlandse N.V. in eerste aanleg vertegenwoordigd werd door een raadsman «houder der stukken» heft niet op het

oorspronkelijke gebrek aan hoedanigheid, dat uit het inleidend exploit voortvloeit.

In geval de exceptie van gebrek aan hoedanigheid de openbare orde niet raakt, wordt zij gedekt door de door de tegenpartij genomen conclusiën ten gronde.

Kapitein Ch... t./ N.V.A... en N.V.A... t./ N.M.C.B...

Gezien in regelmatige betekening gedagtekend 27 Mei 1941, overgelegd het vonnis op tegenspraak tussen partijen op 12 Maart 1941 door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen gewezen;

Gezien de akten van beroep in dato 24 Juli 1941 (ten verzoeken van appellant kapitein Ch. tegen de N.V. A. A. ingediend) en in dato 26 Juli 1941 (ten verzoeken van de N.V. A. A. tegen de N.V. C. B. ingediend);

Overwegende dat deze beroepen verknocht zijn en dienen te worden samengevoegd;

Dat zij tijdig en regelmatig werden ingesteld;

Overwegende dat de door de N.V. A. A., oorspronkelijk aanlegster, ingestelde vordering, er toe strekte appellant kapitein Ch. en geïntimeerde N.V. C. B., oorspronkelijke verweerders, te horen veroordelen om aan oorspronkelijke aanlegster te betalen, als schadevergoeding wegens het verlies van een zekere hoeveelheid olie, verscheept aan boord van het stoomschip «C. C.», gevoerd door appellant, de tegenwaarde in Belgisch geld van 772,64 gulden met interesten van af 11 Januari 1937, de gerechtelijke interesten en de kosten;

Dat de eerste rechter de eis gegrond heeft verklaard ten aanzien van appellant kapitein Ch., en de vordering ontzegt heeft ten aanzien van de N.V. C. B.;

I. Over het beroep n° 2114 van de algemene rol.

Overwegende dat appellant de niet-ontvankelijkheid van de eis opwerpt wegens gebrek aan hoedanigheid van de fysieke persoon, die in het inleidend exploit vermeld staat als wettelijke vertegenwoordiger van geïntimeerde N.V. A. A.;

Overwegende dat uit gezegd exploit blijkt dat de eis ingediend werd «ten verzoeken van de N.V. A. A., waarvan de zetel gevestigd is te Aarhus (Denemarken), handelend ter vervolging en benaarstiging van haar algemeen directeur de heer Th., woonplaats kiezende ten einde dezer ten kantore van ondergetekende deurwaarder;

Overwegende dat noch ten opzichte van de Deense wet, die de bekwaamheid van bewuste vennootschap beheerst, noch ten opzichte van de statuten van die vennootschap, zulke vertegenwoordiging als geldig dient te worden beschouwd;

Dat volgens de Deense wet van 15 April 1930 op de naamloze vennootschappen slechts de gehele beheerraad, die uit minstens drie leden samengesteld is, volmacht mag geven (artikelen 46, 47);

Dat volgens de statuten der N.V. A. A. in gelijkvormig bevestigde vertaling overgelegd, de maatschappelijke handtekening toegekend wordt hetzij aan twee bestuurders gezamenlijk, hetzij aan een bestuurder gezamenlijk met een der leden van de beheerraad, hetzij voor akten van vervreemding of van inpandgeving van onroerende goederen aan twee bestuurders gezamenlijk;

Overwegende dat zowel de Belgische als de Belgische vennootschappen, alhoewel zij rechtspersoonlijkheid bezitten, slechts door tussenkomst van de fysieke personen, die hun bevoegde organen zijn, mogen handelen en in rechte optreden;

Dat het gemis aan vermelding van die bevoegde organen in een inleidend exploit ten gevolge heeft dat de vordering moet geacht worden te zijn ingesteld door personen zonder hoedanigheid of zonder macht daartoe;

Overwegende dat de exceptie, die uit zulk gebrek aan hoedanigheid voortvloeit, niet is de exceptie van nietigheid van het exploit (Rép. pratique du droit belge, V° Exploit n°s 143-147); dat het nieuwe artikel 173 R. V. zoals het verslag aan de Koning, dat het Koninklijk Besluit n° 300 van 30 Maart 1936 voorafgaat, er de nadruk op legt (Pasinomie 1936, blz. 218), niet toepasselijk is op zulke middelen van niet-ontvankelijkheid; dat derhalve de eerste rechter, steunende op voormeld artikel 173, ten onrechte de eis als regelmatig ingesteld heeft aangezien;

Overwegende dat de geïntimeerde N.V. A. A. te vergeefs gewag maakt van een raadpleging van een Deense rechtsgeleerde, uit dewelke zou blijken dat de Deense rechtsvordering de melding in dagvaarding van de wettelijke vertegenwoordigers van een vennootschap die als aanlegster optreedt niet vereist;

Overwegende dat, zo de bekwaamheid van een vreemde vennootschap om in rechte op te treden volgens de bepalingen van de vreemde wet geregeld wordt, de vreemde rechtspleging — die overigens geen toepassing mag hebben in België — de toepassing van bovenvermelde exceptie van niet-ontvankelijkheid, die niet dient te worden gelijkgesteld met een middel, gegrond op niet-naleving van voorschriften van formele rechtspleging, niet verhinderen kan;

Overwegende dat het feit, dat geïntimeerde voor de eerste rechter vertegenwoordigd zou zijn geweest door haar raadsman «houder der stukken», het oorspronkelijk gebrek aan hoedanigheid, voortkomend uit het inleidend exploit, niet heeft kunnen uitwissen;

Overwegende dat uit die beschouwingen blijkt dat het door appellant ingeroepen middel van niet-ontvankelijkheid van de eis gegrond is;

II. Over het beroep n° 4274 van de algemene rol.

Overwegende dat appellante N.V. A. A. voor de eerste rechter geconcludeerd heeft tot de veroordeling van geïntimeerde N.V. C. B. tot het betalen van de gevorderde schadevergoeding, zijnde de tegenwaarde van 772,64 gulden in Belgisch geld; dat zij dergelijke conclusie in ondergeschikte orde voor het Hof neemt, hetgeen haar belang bij het instellen van haar beroep tegen de N.V. C. B. bewijst;

Overwegende dat geïntimeerde N.V. C. B. de ontvankelijkheid van de tegen haar gerichte vordering noch voor de eerste rechter noch voor het Hof heeft betwist;

Overwegende dat daar, waar de exceptie van gebrek aan hoedanigheid, zoals in het huidige geding, de openbare orde niet aanbelangt, zij gedekt wordt door de ten gronde genomen conclusies (cf. Répertoire pratique du Droit belge, V° Exceptions et fins de non recevoir, n° 296); dat derhalve de eis van appellante dient te worden beschouwd als regelmatig ingesteld jegens geïntimeerde N.V.;

Overwegende, ten gronde, dat appellante N.V. A. A. het bewijs niet heeft geleverd dat geïntimeerde N.V. C. B. de opdracht zou aangenomen hebben om de behoorlijke zeevaardigheid en stabiliteit van het schip «C. C.» na te gaan;

Dat de eerste rechter, om redenen die het Hof overneemt, terecht beslist heeft dat bewuste geïntimeerde geen fout had begaan, die hare aansprakelijkheid zou teweegbrengen;

Om deze Redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak,
Alle andere conclusies als niet gegrond afwijzende-
Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935,
Voegt als vernocht de beroepen, ingeschreven
onder n^{rs} 2114 en 4274, samen;
Ontvangt de beroepen;

Rechtdoende op beroep 2114 :

Doet het bestreden vonnis te niet in zover het de
vordering jegens appellant kapitein Ch. ontvankelijk
en gegrond heeft verklaard en in zover het bijgevolg
appellant kapitein Ch. veroordeeld heeft om aan ge-
eintimeerde N.V. A. A. te betalen de som van 772,62
Nederlandse guldens of de tegenwaarde ervan in
Belgisch geld, met de wettelijke intresten en de
kosten;

Wijzigende, verklaart niet ontvankelijk tegen appel-
lant kapitein Ch. bij exploit van deurwaarder in dato
21 September 1937 ingestelde vordering;

Rechtdoende op beroep 4274 :

Zegt het beroep niet gegrond, wijst het af, be-
vestigt dienvolgens het bestreden vonnis, wat de tegen
geëntimeerde N.V. C. B. ingestelde vordering betreft;
Veroordeelt de N.V. A. A. tot al de kosten van
eerste aanleg en van beide hoger beroepen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 13 Juli 1950.

Eerste Voorzitter : M. De Clercq.
Raadsheren : M.M. de Bersaques en Axters.
Eerste Advocaat-Generaal : M. Vermeulen.
Advocaten : Mrs. Basyn (Brussel) en De Cnyf.

Aansprakelijkheid van politiek delinquent jegens de staat krachtens artikel 1382 B.W. — Op de staat rustende bewijslast.

*De staat, die van een politiek delinquent vergoeding
vordert van de schade, die de staat door de hande-
lingen van bedoelde delinquent in zijn private
belangen beweert te hebben geleden, is onderworpen
aan de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek
betreffende de aansprakelijkheid en de bewijsvoe-
ring. Hij moet dus op grond van de artikelen 1315
en 1382 B.W. de werkelijkheid en de omvang van
de geleden schade bewijzen, evenals het oorzakelijk
verband tussen de geïncrimineerde handelingen en
de schade.*

*De staat, beweerend, dat hij verplicht geweest is
extra-uitgaven te doen om de gevolgen van de han-
delingen van een politiek delinquent tegen te gaan,
moet in de mogelijkheid verkeren, om tenminste
de slotgetallen van deze extra-uitgaven aan te tonen
daar deze in zijn rekeningen moeten voorkomen.
(Artikel 115 Grondwet)*

*Ook moet de staat bewijzen hoeveel personen
ongeveer hebben deelgenomen aan de schadelijk
geachte werking.*

*Eerst wanneer dit alles bewezen is, dient de
rechter het aandeel van de betrokkene in de bena-
deling ex aequo et bono te schatten.*

Belgische staat (Minister van Financiën) t/X...

Gezien de stukken, o.m. het tussen partijen op
tegenspraak gewezen vonnis van de rechtbank van

eerste aanleg te Dendermonde, eerste Kamer, recht
doende in burgerlijke zaken;

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en regel-
matig werd ingesteld;

Overwegende dat de Belgische Staat geëntimeerde
gedagvaard heeft tot betaling van 100.000 frank
schadevergoeding, omdat hij door zijn handelwijze
onder de bezetting aan de Staat zeer zware schade
berokkend heeft en deze verplicht geweest is op zijn
minst een dergelijk bedrag uit te geven om de
nadelige gevolgen van de handelwijze van geëntimeer-
de te keer te gaan; dat de Belgische Staat tot bewijs
van de gegrondheid zijner vordering zich beroept op
de veroordeling van geëntimeerde bij arrest van het
Krijgshof te Gent, dd. 16 November 1945 tot vier jaar
gevangenisstraf wegens feiten, voorzien bij art. 118bis
van het Wetboek van Strafrecht; dat de eerste
rechter deze vordering gegrond heeft verklaard, maar
geoordeeld heeft dat het gevorderde bedrag niet
gerechtvaardigd was en de schade ex aequo et bono
op 5.000 fr. geraamd moest worden; dat appellant deze
beraming onvoldoende acht en om deze redenen in
hoger beroep komt; dat geëntimeerde incidenteel
beroep instelt, betwistende dat zijn actie enige schade
aan de Belgische Staat berokkend heeft, daar zij
gericht was tegen de Duitsers en tegen het V.N.V.
en de Devlag;

Overwegende dat de veroordeling door het Krijgshof
bewijst dat geëntimeerde zich schuldig gemaakt heeft
aan het misdrijf voorzien bij art. 118bis S.W.; dat deze
veroordeling in kracht van gewijsde is gegaan; dat
het derhalve nutteloos is door de overlegging van een
lijvig bundel bescheiden te pogen het bewijs te
leveren dat geëntimeerde de Duitsers en hun mede-
werkers bestreden heeft;

Overwegende dat de onderhavige vordering tot
voorwerp heeft het herstel van de benadeling die de
Belgische Staat in zijn private belangen geleden
heeft (Verbr. 29 Oct. 1945, Pas. 1945, I, 258), zodat
zij onderworpen is aan de voorschriften van het bur-
gerlijk Wetboek betreffende de aansprakelijkheid en
de bewijsvoering; dat de Staat dus op grond van de
artikelen 1315 en 1382 B.W. verplicht is de werkelijk-
heid en de omvang van de geleden schade te bewijzen
evenals het oorzakelijk verband tussen schade en schuld
(Verbr. 8 Nov. 1948, J. T., 1949, 100; Ber. Brussel,
24 Maart 1948, J. T. 1949, 106; Laloux et Renard :
Rev. trim. Dr. civ. 1949, p. 134, n° 6); dat appellant er
zich toe beperkt te bevestigen dat de medewerking
met de vijand in het algemeen en in het bijzonder de
actie van geëntimeerde bij de « Blauwvoetvondels »,
waarvan hij te Lokeren de leiding had, hem tot extra-
uitgaven gedwongen hebben om de nadelige gevolgen
ervan te keer te gaan; dat appellant er aan toevoegt
niet in de mogelijkheid te zijn het bedrag der geleden
schade te berekenen en dat in dit geval het Gerecht
de schade ex aequo et bono moet beramen;

Overwegende dat, zo het mogelijk is dat het op-
treden van geëntimeerde bij de « Blauwvoetvondels »
een gedeelte van de jeugd der stad Lokeren van het
Belgische Vaderland heeft afgekeerd in het voordeel
van de Groot-Nederlandse gedachte, alhoewel het
merendeel dezer kinderen door hun opvoeding aan
huis reeds vóór hun toetreding tot deze gezindheid
behoorden, het tot nu toe niet bewezen is dat de
Belgische Staat hierdoor in zijn stoffelijke belangen
schade geleden heeft; dat, zo de Belgische Staat
verplicht is geweest extra-uitgaven te doen om deze
jeugd voor het eigen vaderland terug te winnen, hij in
de mogelijkheid moet verkeren ten minste de slot-
getallen van deze extra-uitgaven voor te brengen,

daar deze in zijn rekeningen moeten voorkomen (art. 115 Grondwet);

Overwegende dat daarenboven de Staat zou dienen te bewijzen hoeveel personen ongeveer zich aan deze werking bij de jeugd bezondigden (Gent, 2 Juni 1949, R. W. 1949/50, 27); dat appellant deze gegevens niet eens aanvoert en in ieder geval niet bewijst; dat, eerst nadat de wezenlijkheid der benadeling zou vast staan, het Gerecht het aandeel van geïntimeerde in deze benadeling ex aequo et bono zou dienen te schatten; daar het inderdaad onmogelijk zou zijn dit aandeel met volstreckte nauwkeurigheid vast te stellen, maar dat dergelijke waardering voorbarig is en niet gerechtvaardigd, wanneer niet eens wordt bewezen dat er stoffelijke benadeling bestaat; dat de eerste rechter derhalve de vordering van appellant als ongegrond had dienen af te wijzen;

Om deze redenen:

Het Hof,

Gelet op artikelen 24 der wet van 15 Juni 1935, Gehoord de heer Vermeulen, Eerste Advocaat-generaal, in zijn eensluidend advies,

Alle andere besluiten als ongegrond verwerpende,

Ontvangt het hoger beroep en het incidenteel beroep; verklaart het eerste ongegrond en het tweede gegrond, dienvolgens doet het bestreden vonnis te niet, en, opnieuw wijzende, verklaart de vordering van appellant ongegrond en wijst ze af;

Veroordeelt appellant in de kosten van beide aanleggen.

NOOT: Verg. buiten de in bovenstaand arrest geciteerde jurisprudentie en literatuur, de noot onder Hof Gent, 2 Juni 1949, R.W. 1949/50, 27; Rb. Brussel, 20 December 1949, R.W. 1949/50, 948; de schadevergoedingsacties van de Staat tegen politieke delinquenten R. W. 1948/49, 1244 e.v.; Rb. Mechelen, 25 September 1950, R. W. 1950/51, 1000.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer — 12 Februari 1951.

Voorzitter: M. Thienpont.

Raadsheren: M.M. Van Wetter en Belpaire.

O.M.: M. Stevigny, Subst. Procureur-Generaal.

Advocaten: Mrs. Meuleman (Brugge) en Préaux (Br.).

Internationaal privaatrecht. — Gezag van gewijsde van een in het buitenland uitgesproken vonnis van echtscheiding tussen Belgische partijen. — De door de buitenlandse rechter uitgesproken ontbinding van het huwelijk is niet afhankelijk van de naleving der bij art. 264 B.W. voorgeschreven formaliteiten. — Ongegrondheid van de wedereis wegens beweerd vexatoir karakter van het hoger beroep.

Een in Zwitserland gewezen vonnis, waarbij de echtscheiding is uitgesproken tussen echtgenoten van Belgische nationaliteit en dat in Zwitserland in kracht van gewijsde is gegaan, heeft in België gezag van gewijsde.

De uitvoerbaarheid van een buitenlands vonnis in België moet worden onderscheiden van het gezag van gewijsde.

Het gezag van een buitenlands gewijsde over de staat van partijen moet in ieder geval worden

erkend, indien de vreemde uitspraak voldoet aan de vijf in artikel 10 van de wet van 25 Maart 1876 aangehaalde punten.

De door de Zwitserse rechter uitgesproken ontbinding van het huwelijk is niet afhankelijk van het naleven in België van de door art. 264 B. W. (K. B. n° 239 van 7 Februari 1936, art. 6) voorgeschreven formaliteiten. Dit artikel betreft een uitvoeringsmaatregel van een Belgisch vonnis.

De wedereis wegens het vexatoir karakter van de hoofdeis is ongegrond, daar niet kan gezegd worden, dat appellant bij het instellen van het hoger beroep kwaadwillig of zelfs lichtzinnig heeft gehandeld. Immers kan appellant, gezien de talloze twistvragen van internationaal privaatrecht, bedoeld hebben rechtszekerheid nopens zijn staat te verkrijgen.

X. t./ Y.

Overwegende dat zowel het een als het ander hoger beroep regelmatig werd ingesteld;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis, ingeleid bij verzoekschrift dd. 22 December 1948, er toe strekte de echtscheiding op grond van een bepaalde oorzaak tussen de partijen te horen toestaan ten voordele van appellant;

dat het beroepen vonnis die eis onontvankelijk heeft genoemd wegens gebrek aan hoedanigheid van de eiser op grond hiervan, dat een in kracht van gewijsde gegaan vonnis, gewezen de 7 Januari 1935, door de burgerlijke districtsrechtbank te Boudry, republiek en kanton van Neuchâtel (Zwitserland) ten verzoeken van geïntimeerde de echtscheiding heeft « uitgesproken » ten nadele van appellant;

Overwegende dat, indien er aanleiding mocht zijn om aan te nemen, — hetgeen hierna zal worden onderzocht, — dat, alhoewel gewezen tussen echtgenoten, die beiden van Belgische nationaliteit zijn, en in afwezigheid van een verdrag tussen België en Zwitserland op grondslag van wederkerigheid, voormelde buitenlandse beslissing, afgezien van alle uitvoerbaarverklaring, het gezag van het gewijsde bezit in België, de onderhavige eis tot echtscheiding elke grond missen zou bij ontstentenis van een nog te ontbinden huwelijksband;

Overwegende dat de uitvoerbaarheid van die beslissing in België niet mag worden verward met haar gezag;

dat geïntimeerde die beslissing enkel heeft ingeroepen vóór de Belgische rechter, geenszins tot het bekomen van zijn effectieve medewerking tot de uitvoering daarvan, doch om te doen blijken van de ongegrondheid van de oorspronkelijke eis, zodoende die rechter alleen verzoekend het gezag van die beslissing te erkennen, nl. de daardoor in het leven geroepen nieuwe staat van geïntimeerde;

Overwegende dat het in kracht van gewijsde gegaan arrest dd. 29 April 1945, gewezen door deze kamer tussen dezelfde partijen, een vorige door appellant ingestelde vordering als ongegrond heeft verworpen, na deze te hebben omschreven als volgt: « Qu'en réalité l'action a pour objet, non de mettre à néant la décision du juge étranger (de voormelde beslissing van de Rechtbank te Boudry), ce qui constituerait une atteinte à la souveraineté de l'Etat où le jugement a été rendu, mais uniquement de faire déclarer qu'il ne peut être fait application en Belgique du dit jugement »;

dat de bij dit arrest uitgesproken verklaring van ongegrondheid van de aldus bepaalde eis impliciet, doch

noodzakelijk medebrengt dat voormelde buitenlandse beslissing wel in België «toepasselijk» is;

dat de geringste toepassing, welke de Belgische rechter van die beslissing doen kan, de eenvoudige erkenning ervan is door daaraan het gezag van het gewijsde toe te kennen;

dat dienvolgens de door de geïntimeerde voorgestelde exceptie van het gewijsde, voortvloeiend uit het arrest van 29 April 1946, gegrond is;

Overwegende dat, ware het zelfs anders, het gezag van de Zwitserse beslissing niettemin zou moeten worden erkend, daar zij werd gewezen over de staat van partijen, op voorwaarde nochtans dat zij voldoet aan de vijf punten aangehaald in artikel 10 van de wet van 25 Maart 1876, wat ter zake het geval is;

dat inderdaad die beslissing niets behelst dat strijdig is met de openbare orde of met de beginselen van het Belgisch publiek recht; dat zij de echtscheiding uitspreekt op grond van beledigingen van erge aard, door appellant tegenover geïntimeerde gepleegd, grond welke eveneens door de Belgische wet wordt voorzien; dat uit geen enkel element van de zaak blijkt dat geïntimeerde haar eis tot echtscheiding voor een buitenlandse rechtbank heeft ingesteld met het opzet zich aan de Belgische rechtsmacht te onttrekken; dat integendeel het instellen van die eis het gevolg is van de rechtstoestand, die geïntimeerde regelmatig in Zwitserland overeenkomstig de wetten van dit land had verworven; dat de beginselen van het publieke recht vreemd zijn aan het onderhavige geval; dat die beslissing dan ook niet strijdig is met de Belgische nationale of internationale orde;

dat blijkens een schriftelijke verklaring uitgaande van de Voorzitter van de Rechtbank te Boudry die beslissing in kracht van gewijsde is gegaan overeenkomstig de wetgeving van het land, waar zij werd gewezen;

dat volgens die zelfde wet de daarvan overgelegde uitgifte de voor haar authenticiteit vereiste voorwaarden verenigt;

dat de rechten van de verdediging werden geëerbiedigd; dat de eis tot echtscheiding dd. 22 Juni 1934 regelmatig werd aangezegd aan appellant en hem een «exploit de défaut» dd. 12 September 1934 werd betekend;

dat nu beide gedingvoerende echtgenoten van Belgische nationaliteit zijn, de Rechtbank te Boudry niet uitsluitend bevoegd was om reden van de nationaliteit van de geïntimeerde;

Overwegende dat, in strijd met hetgeen appellant meent, de ontbinding van het huwelijk, uitgesproken door die rechtbank, niet afhankelijk is van het naleven in België van de door artikel 264 van het Burgerlijk Wetboek (Kon. besl. nr. 239 van 7 Februari 1936, art. 6) voorgeschreven formaliteiten;

dat in die wetsbepaling, — die trouwens eerst in werking is getreden nadat, zoals blijkt uit voormelde verklaring van de Voorzitter der Rechtbank te Boudry, de uitgesproken echtscheiding reeds volgens de Zwitserse wet voltrokken was, — het gaat om een uitvoeringsmaatregel van een Belgisch vonnis dat de echtscheiding toelaat;

dat de latere publiciteit die aan gezegde beslissing in België werd gegeven zonder voorafgaand exequatur, nl. door middel van melding op de rand van de huwelijksakte en door middel van overschrijving van de registers van de burgerlijke stand van de laatste gemeenschappelijke woonplaats van partijen, het definitief karakter van die beslissing niet heeft kunnen beïnvloeden; dat het derhalve overbodig is de geldigheid van die publiciteitsmaatregelen te onderzoeken;

Overwegende dat, waar de hoofdeis aldus als onge-

grond voorkomt, de wedereis wegens het vexatoir en roekeloos karakter van de hoofdeis alleszins niet als onontvankelijk mocht worden afgewezen door de eerste rechter, onder voorwendsel dat de hoofdeis zelf niet ontvankelijk was en niet op zichzelf het voormeld karakter vertoonde;

dat die wedereis echter ongegrond is; dat, gelet op de talloze twistvragen die, bij gebrek aan wetskrachtige teksten, meer dan in de andere takken van de rechtswetenschap, in het internationaal privaatrecht voorkomen, appellant, niettegenstaande de impliciete beslissing van het arrest dd. 29 April 1946 en de in België aan het buitenlands vonnis gegeven publiciteit, die door geïntimeerde zelf wordt aangezien als zijnde van louter administratieve aard, heeft kunnen handelen ten einde rechtszekerheid nopens zijn staat te verkrijgen; dat zulks uitsluit dat hij zou opgetreden zijn met kwaadwilligheid en zelfs met een lichtzinnigheid, die een voorzichtig en bezonnen mens niet zou hebben begaan en die voortvloeit uit een niet te verontschuldigen onwetendheid nopens zijn recht of uit een klaarblijkelijk verkeerde beoordeling van de omstandigheden, eigen aan de zaak;

Overwegende dat, om eensluidende redenen, de wedereis, gegrond op het vexatoir en roekeloos karakter van het hoger beroep, moet worden afgewezen;

Om die Redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935;
Gehoord in openbare terechtzitting het eensluidend advies van substituut procureur-generaal Stevigny;

Alle andere conclusies van de hand wijzend;

Ontvangt zo het hoofdzakelijk als het incidenteel hoger beroep, alsmede de wedereis wegens vexatoir en roekeloos beroep;

Verklaart het ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis en veroordeelt appellant in de op het hoger beroep gevallen kosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

Kortgeding. — 12 Juli 1950.

Voorzitter : M. Anthonis.

Advocaten : Mrs. Le Paige en Mathei.

Derden-beslag. — Vordering tot opheffing in kortgeding. — Door de dagvaarding tot vanwaardeverklaring is het geschil aan het oordeel van de voorzitter in kortgeding onttrokken.

Derden-beslag gelegd krachtens een vonnis, waartegen hoger beroep aanhangig is. Vordering in kortgeding tot opheffing van het beslag.

De voorzitter behoeft niet te onderzoeken of het beslag mocht worden gelegd krachtens een vonnis, waartegen hoger beroep aanhangig was, daar de dagvaarding tot vanwaardeverklaring is uitgebracht en het geschil aldus bij de rechtbank ten gronde is aanhangig gemaakt.

Tanghe t./

Van de Wauwer en N.V. Banque de Commerce.

Aangezien aanleggers Ons vragen voor recht te zeggen dat het derden-beslag door verweerder gelegd een loutere feitelijkheid is en er de opheffing van te bevelen;

Aangezien in dato van 28 Juni 1950 eerste gedaagde onder tweede gedaagde derden-beslag liet leggen op de rekeningen van verzoekers krachtens een vonnis van de Vrederechter te Borgerhout in dato van 10 Maart 1950, vonnis waartegen hoger beroep was aangekend dat gepleit is geworden op 26 Juni 1950, waarvan de uitspraak op 31 October werd vastgesteld, maar dat desniettemin staande op 28 Juni 1950 derden-beslag werd gelegd tot een geldigverklaring gedagvaard op 6 Juli 1950;

Aangezien het niet verder te onderzoeken valt of ja dan neen aanleggers het recht hadden derden-beslag te leggen krachtens een titel waartegen hoger beroep aanhangig was, vermits de dagvaarding tot geldigverklaring is geschied en alzoo de kennis der betwisting bij de rechtbank ten gronde is aanhangig gemaakt;

Aangezien het Ons niet toegelaten is de kennis der zaak aan de rechtbank te onttrekken,

Om deze redenen :

Wij H. Anthonis, Voorzitter der rechtbank van eerste aanleg, zitting houdende te Antwerpen, zetelende in Kortgeding, uitspraak doende op tegenspraak,

Verklaren Ons onbevoegd, veroordelen aanleggers tot de kosten, verlenen akte aan verweerder dat ze zich het recht voorbehouden schadevergoeding voor de bevoegde rechtbank te eisen.

NOOT: In het bevel wordt als algemeen beginsel aangenomen, dat een dagvaarding tot van waardeverklaring volstaat om de vordering tot opheffing in kortgeding onontvankelijk te maken.

Hierbij wordt de bepaling van art. 635 bis Rv. over het hoofd gezien.

Inderdaad, indien binnen de acht dagen na het beslag én tot van-waardeverklaring (art. 563 Rv.) én tot opheffing van het beslag (art. 635 bis Rv.) wordt gedagvaard is de president bevoegd, zowel op grond van art. 635 bis als om reden van onverwijlde spoed.

In mijn « Kortgeding » schreef ik hieromtrent :

Hoewel als algemeen beginsel geldt dat de President geen bevoegdheid meer heeft vanaf het ogenblik, dat gedagvaard werd tot van-waardeverklaring, toch moet gezegd worden, dat ook hier de onverwijlde spoed door geen wettekst wordt uitgeschakeld en derhalve de tussenkomst van de President mogelijk blijft. Het is trouwens ook een algemeen beginsel dat de President bevoegd blijft hangende het geding ten gronde. Er is evenwel een bezwaar tegen de onvoorwaardelijke toepasselijkheid van dit laatste algemeen beginsel. Inderdaad ten aanzien van het beslag-arrest maakt een gebeurlijke opheffing van het beslag door de President de vordering ten gronde zonder voorwerp. Dit bezwaar is echter niet afdoend omdat ingevolge art. 635 bis de President de machtiging kan intrekken indien tijdig de zaak voor hem werd aangebracht, en zelfs indien inmiddels ten gronde werd gedagvaard. Doch ook dit laatste beginsel wordt niet algemeen aanvaard en wordt zelfs meer en meer bestreden omdat geacht wordt dat een tussenkomst van de President na de dagvaarding ten gronde de hiërarchie der jurisdictiën verstoort. (sic. MÉR. n° 195). Veel zal dus afhangen van de datum der dagvaarding. Indien de dagvaarding in kortgeding de dagvaarding tot van waardeverklaring voorafgaat, wordt aangenomen, dat de President bevoegd is zelfs indien zijn bevel na de dagvaarding tot van waardeverklaring wordt uitgesproken. (cfr. Cass. fr., 3 December 1900, S. 1902, L. 68; Cass. Fr. 13 Mei 1924, D. 1924, 2, 201; Cass. fr., 31 Mei 1932, D. 1933, 1, 145; Nîmes, 7 Juni 1933, D.H., 1933, 503, in

MÉR., nib.). Niettemin, en naar onze mening terecht, wordt aangenomen, dat zelfs na de dagvaarding tot van waardeverklaring, in kortgeding mag gedagvaard worden om opheffing te horen uitspreken en opheffing in kortgeding mag bevolen worden indien het derden-beslag klaarblijkelijk nietig is (Hof Parijs, 18 April 1934, Gaz. Trib., 1934, 2, 112, in MÉR., ib.). Dit is naar onze mening het juiste beginsel omdat de onverwijlde spoed de voorrang heeft op alle regelen, behoudens uitdrukkelijke uitschakeling door een wettekst.

R. van Lennep.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

3e Kamer — 27 Februari 1951.

Voorzitter : M. Moorkens.

O.M. : M. van de Velde.

Advocaten : Mrs. Mathei, Le Paige en Verheyden.

Derden-beslag. — Gelegd krachtens een vonnis, waartegen hoger beroep aanhangig is. — Zodanig vonnis is een voldoende « titel » in de zin van art. 557 Rev. — Bewarend karakter van het derden-beslag.

Ofschoon het derden-beslag in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorgesteld is als een uitvoeringsmaatregel, heeft het uit zijn aard zelf een bewarend karakter; zulks blijkt ook uit de procedure, die krachtens de wet op dat beslag moet volgen, nl. de dagvaarding tot van-waardeverklaring, die op zichzelf de inleiding is tot een nieuw geding, waarover de beslissing met de verklaring van de derde-beslagene uiteindelijk aan de gehele procedure een uitvoerend karakter geeft.

Het hoger beroep doet het vonnis, waartegen het is gericht, niet te niet, doch schorst slechts de uitvoering daarvan. Zolang geen uitspraak is gedaan in hoger beroep, blijft het vonnis derhalve een voldoende titel, op grond waarvan derden-beslag kan worden gelegd.

Van de Wauwer t./ Tanghe en Geenard.

Overwegende dat de eis er toe strekt, tegenover verweerders te horen geldigverklaren het beslag onder derden, op 28-6-1950 gelegd in handen van de N.V. Banque de Commerce, krachtens een vonnis op tegenspraak op 10-3-1950 tegen verweerders uitgesproken door de Vrederechter van het Kanton Borgerhout;

Overwegende dat verweerders de ongeldigheid van het beslag pleiten, omdat het steunt op een vonnis, tegen hetwelk hoger beroep was ingesteld, beroep waarin zelfs gepleit was op 26 Juni, waaruit voortvloeit dat aanlegger niet meer in het bezit was van een geldige titel tot toelating van derden-beslag;

Overwegende dat de vraag, die zich stelt, dus enkel deze is, of een vonnis waartegen hoger beroep is ingesteld, de door de wet vereiste titel kan uitmaken om derden-beslag te leggen;

Overwegende dat eerst dient te worden opgemerkt dat de vraag zich niet stelt, wanneer het vonnis, dat de titel uitmaakt, uitvoerbaar verklaard wordt bij voorraad, vermits er dan niet alleen een titel, maar een uitvoerbare titel blijft bestaan;

Overwegende dat, buiten dit geval, rechtsleer en rechtspraak zowel hier te lande als in Frankrijk, zeer verdeeld zijn, ook zeer oud, en de vraag, hoewel

zij altijd even actueel blijft, om zo te zeggen zonder oplossing is gebleven;

Overwegende dat verweerders eerst opwerpen dat derden-beslag een uitvoeringsmaatregel is, en dienvolgens nietig, vermits het vonnis niet uitvoerbaar is, zijnde de ten uitvoerlegging geschorst door het hoger beroep;

Dat zij echter uit het oog verliezen dat, hoewel het derden-beslag in het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering een uitvoeringsmaatregel is, dit beslag uit zijn aard zelf een overwegend bewarend karakter heeft en ook omwille van de procedure, die krachtens de wet op dat beslag moet volgen, nl. de dagvaarding tot geldigverklaring, die op zich zelve een nieuw geding uitlokt, waarvan de beslissing met de verklaring van de derde beslagene alleen en uiteindelijk aan de ganse procedure een uitvoerend karakter geeft (zie Cass. Fr. 10-8-1881, D.P. 1882 blz. 307; - Burg. Rechth. Brussel 22-6-1856 B.J.L. 857 kol. 853; - Beltjens Proc. civ. T. II art. 567 n° 68 enz. Art. 457 n° 7-9);

Overwegende dat een arrest van het Franse Hof van Cassatie d.d. 22-2-1932 aanneemt, dat een verstekvonnis, waartegen verzet is gedaan de titel uitmaakt, voorzien bij art. 557 Rv. (Daloz hebde. 1932, 201);

Overwegende dat verweerders verder gaan en op grond van zekere rechtsleer en rechtspraak beweren dat een vonnis, waartegen hoger beroep is ingesteld, geen titel meer uitmaakt en dienvolgens de voorwaarden van art. 557 niet vervuld zijn;

Overwegende dat wij deze stelling niet kunnen aannemen, daar het hoger beroep het vonnis niet te niet doet (art. 457 Rv.) maar enkel een schorsend karakter heeft, en art. 458 zelfs voorziet dat in de gevallen, waarin de uitvoering bij voorraad door de wet toegelaten is, en niet in het vonnis uitgesproken is, de beroepene zelfs de uitvoerbaarverklaring bij voorraad van de Rechter mag vragen vooraleer van het hoger beroep kennis wordt genomen, waaruit dient te worden afgeleid dat het vonnis in alle geval blijft bestaan (Beltjens Art. 457 - Cass. Franç. 8-4-1856 enz.);

Overwegende dat daarbij wordt gezegd dat, zolang er geen uitspraak in hoger beroep gevallen is, de schuld niet zeker is en niet vaststaat, dat zulks ook dient te worden gezegd van de authentieke of ondergrondse titel, waarvoor men de toelating van de Voorzitter niet nodig heeft, en waarover gebeurlijk de Rechtbank zich ook zal uit te spreken hebben;

Overwegende dat dus het derden-beslag in principe geldig dient te worden verklaard;

Overwegende dat tweede verweerster doet opmerken dat in hoger beroep uitspraak werd gedaan over het vonnis van de Vrederechter van 10-3-1950, dat evenwel wat haar betreft te niet werd gedaan, en zij buiten zaak werd gesteld, waarover partijen het eens zijn;

Overwegende dat het derden-beslag, wat tweede verweerster betreft, ongeldig dient te worden verklaard;

Overwegende dat het derden-beslag ook gelegd werd op een rekening « Savonnerie Edelweis », zijnde de maatschappelijke benaming, waaronder handel wordt gedreven door Mevrouw Tanghe-Geenard voornoemd;

Overwegende dat eerste verweerder in een nota beweert dat het voorbarig is te debatteren over wat door het derden-beslag werd geviseerd alvorens de verklaringen van de derde beslagene te hebben;

Overwegende dat aldus eerste verweerder zelf het debat opwerpt, dat de bankrekening en andere actieven van de « Savonnerie Edelweis » betreft;

Overwegende dat de Rechtbank thans uit te maken heeft of de « Savonnerie Edelweis » een persoonlijk be-

zit is van tweede verweerster, vermits zulks betwisting niet het voorwerp kan uitmaken van een debat gedurende het vervolg van de procedure van het derden-beslag; maar dat deze vraag haar thans gesteld wordt door de beslaglegging op het tegoed van de Savonnerie Edelweis;

Overwegende dat uit al de bestanddelen der zaak dient te worden afgeleid dat, ten minste voor wat de exploitatie van de « Savonnerie Edelweis » betreft, beide verweerders hun patrimonium verward hebben, vermits eerste verweerder steeds voor de « Savonnerie Edelweis » is opgetreden, zonder daartoe als gevolmachtigde door zijn vrouw aangesteld te zijn, dat hij de huurovereenkomst tekende, dat hij optrad voor de verbouwingswerken, en de derde-beslagene uit het actief van de firma de huur betaalde;

Overwegende dat dus het derden-beslag, ook voor wat de activa van de « Savonnerie Edelweis » betreft, geldig behoort te worden verklaard;

Om deze Redenen,

De Rechtbank, gehoord ter openbare zitting van 12-12-50 het advies in de Nederlandse taal van de Heer Van de Velde, Substituut-Procureur des Konings;

Rechtdoende op tegenspraak;

Verleent akte aan aanlegger dat hij, om aan de wetten over bevoegdheid en de vatbaarheid voor hoger beroep te voldoen, in elk zijner vorderingen en tegenover elke verweerder het geding schat op fr. 30.000,— en aan verweerders dat zij met dezelfde doeleinden het geding begroten op meer dan fr. 25.000,—;

Verklaart geldig en van waarde het beslag onder derden, op 28-6-1950 door aanlegger gelegd op de sommen of goederen, welke de derde beslagene zal verklaren verschuldigd te zijn aan eerste verweerder of aan de « Savonnerie Edelweis », of die zij door vonnis zal schuldig geoordeeld worden;

Beveelt dat zij door haar zullen gestort worden in handen van aanlegger tot beloop of tot afkorting van zijn schuldvordering ten laste van eerste verweerder in hoofdsom, intresten en aankleven; machtigt aanlegger de roerende goederen, die zich in het bezit van derde beslagene voor rekening van eerste verweerder of de « Savonnerie Edelweis » bevinden, te doen verkopen in de vormen door de wet voorgeschreven; zegt dat de opbrengst van deze verkoop zal aangewend worden tot gehele of gedeeltelijke afbetaling van aanleggers schuldvordering in hoofdsom, intresten en kosten;

Zegt voor recht dat de wedereisen wegens roekeloos en tergend beslag ongegrond zijn en wijst deze af;

Verklaart het derden-beslag tegenover verweerster persoonlijk nietig en zonder waarde, stelt haar buiten zake zonder kosten;

Veroordeelt eerste verweerder tot de twee derden van de kosten van het geding en aanlegger tot een derde;

Zegt dat het vonnis niet bij voorbaat dient uitvoerbaar verklaard te worden.

NOOT: De Nederlandse benaming voor « saisie-arrêt » is « derden-beslag » en niet « beslag-arrest », zoals hier te lande ingevolge een letterlijke vertaling van de Franse benaming dikwijls wordt gezegd.

Over de vraag of een niet bij voorraad uitvoerbaar verklaard vonnis, waartegen hoger beroep is ingesteld, al dan niet een voldoende titel voor het leggen van derden-beslag is, zie men Rép. prat., V° Saisie-arrêt, nrs 185 en 186.

O.i. is bovenstaande uitspraak terecht van oordeel, dat het derden-beslag ondanks de behandeling daarvan

in de zevende titel van boek V (Tenuitvoerlegging van rechterlijke uitspraken), uit zijn aard het karakter van een maatregel tot bewaring heeft. Alleen daardoor is de voorgescreven procedure tot van waardeverklaring begrijpelijk.

Het Nederlandse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering onderscheidt twee soorten derden-beslag:

1. het *executoriaal* derden-beslag, geregeld in artikelen 475 e.v. (tweede afdeling, tweede titel van het tweede boek, dat handelt over de tenuitvoerlegging van vonnissen en authentieke akten);

2. het *conservatoir* derden-beslag, geregeld in artikelen 735 e.v. (derde afdeling van de vierde titel van het derde boek: « Van rechtspleging van onderscheiden aard »; die vierde titel draagt het opschrift: « Van middelen tot bewaring van zijn recht »).

De regeling van het executoriaal derden-beslag kent geen procedure tot van-waardeverklaring; de geëxecuteerde kan verzet doen tegen het beslag (art. 477). Doet hij dit niet binnen de wettelijke termijn of wordt zijn verzet afgewezen, zo wordt de derde-beslagene gedagvaard om verklaring te doen. (art. 479).

Bij het conservatoir derden-beslag moet daarentegen wel tot van waardeverklaring worden gedagvaard (art. 738).

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

6e Kamer. — 18 Januari 1951.

Alleenzetelend rechter : M. C. Vullers.

O. M. : M. Grondel.

Advocaten : Mrs Van Hemelrijck en Tienrien.

Testament. — Aanwijzing van verschillende legatarissen. — Relatieve betekenis van de regel « si conjuncti disjunctis commixti sunt, conjuncti unius personae vice funguntur ». — Bewijslast.

Wanneer bij hetzelfde testament sommige legatarissen gezamenlijk en andere individueel zijn aangewezen, hebben de gezamenlijk geroepen legatarissen slechts recht op één kindsgedeelte overeenkomstig de regel: « si conjuncti disjunctis commixti sunt, conjuncti unius personae vice funguntur. »

Deze uit het Romeins recht afkomstige en over Pothier door de moderne rechtsleer en rechtspraak aanvaarde regel heeft evenwel slechts relatieve werking. De toepasselijkheid ervan wordt bepaald door de omstandigheden en door het onderzoek naar de wil van de testateur.

Het behoort aan de gezamenlijk aangewezen legatarissen het bewijs te leveren, dat op grond van de bewoordingen van het testament en/of de uitwendige omstandigheden, de erflater de bedoeling heeft gehad om aan ieder van de gezamenlijk aangewezen legatarissen een kindsgedeelte te vermaken.

Consorten Van Malder t/ Consorten Van Malder.

Overwegende dat, bij authentiek testament, gedikteerd aan notaris De Smedt den 24 October 1949, wijlen Frans Alfons Van Malder als algemene legatarissen heeft aangesteld:

- 1° zijn zuster Marie Leonia Van Malder,
- 2° zijn zuster Johanna Victoria Van Malder,
- 3° zijn broeder Frans August Van Malder,
- 4° zijn nicht Maria Ludovica Van Malder, dochter van Karel Van Malder,

5° zijn neven, de kinderen van zijn broeder Pieter Eduard Van Malder;

Overwegende dat, volgens aanleggers de nalatenschap als volgt moet verdeeld worden:

5/25 aan vrouw Marie Leonia Van Malder,

5/25 aan de afstammelingen van wijlen Johanna Victoria Van Malder,

5/25 aan de afstammelingen van wijlen Frans August Van Malder,

5/25 aan Maria Ludovica Van Malder,

5/25 aan de vijf kinderen van Pieter Eduard Van Malder, hetz; 1/25 aan ieder dezer kinderen;

Dat bij dergelijke verdeling, verweerders die de kinderen van Pieter Eduard Van Malder zijn en onder een collectieve benaming werden geroepen, slechts één mangedeelte te zamen verkrijgen;

Overwegende dat verweerders beweren recht te hebben ieder op een negende der erfenis daar in geval verscheidene algemene legatarissen worden aangesteld zonder verdere aanduiding van aandeel, de verdeling onder hen per hoofd dient te geschieden;

Overwegende dat, bij hetzelfde testament, verweerders conjunctim worden geroepen tegelijk met aanleggers die disjunctim worden aangeduid; dat, in dit geval, de conjunctim aangewezen legatarissen voor hen allen een mangedeelte verkrijgen; si conjuncti disjunctis commixti sunt, conjuncti unius personae vice funguntur;

Overwegende dat deze regel vanuit het Romeins Recht en over Pothier door de rechtsliteratuur en de rechtspraak werd overgenomen (Gent, 18 février 1860, B.J. 1860, 593; Gent, 22 mai 1867, B.J. 1868, 120; Laurent, t. XIII, n° 511); dat nochtans, Pothier na de regel in zijn draagwijdte uitgelegd te hebben, onmiddellijk het betrekkelijk karakter ervan onderlijnt: « cela dépend néanmoins beaucoup des circonstances et de l'examen de la volonté du testateur » (éd. Bugnet, t. VIII, n°s 337 et 338);

Overwegende dat derhalve het voorwerp van het geding tot een loutere feitenkwestie wordt teruggebracht; dat, wat de strijd om de bewijslast aangaat, aanleggers het voordeel genieten van vermelde juridische uitlegging en het aan verweerders hoort aan te tonen dat, naar de bewoordingen van het testament of ook naar de uitwendige omstandigheden, het wel in de bedoeling van de erflater lag aan ieder van hen een mangedeelte te vermaken;

Overwegende dat de testateur van zijn acht broeders en zusters er drie heeft uitgesloten: de nakomelingen van wijlen Frans Van Malder, de nakomelingen van Ludovica Van Malder, echtgenote Poirier, de nakomelingen van Johan Van Malder; dat overigens, onder de acht kinderen van Karel Van Malder, er één werd uitverkoren Maria Ludovica, de oudste dochter; dat de kinderen van Eduard Van Malder collectief werden aangesteld;

Overwegende dat uit dergelijke wijze van beschikking afgeleid kan worden dat wijlen Alfons Van Malder zorgvuldig zijn legatarissen onder zijn familieleden heeft gekozen; dat, in zijn geest de aanstelling van een broeder of zuster tegelijk met de gezamenlijke aanstelling der kinderen van een andere broeder redelijkerwijze aantoonde dat hij niet het inzicht had dezelfde erfelijke rechten aan beide categorieën van algemene legatarissen toe te kennen;

Overwegende dat, weliswaar Maria Ludovica alléén in de tak Karel Van Malder optreedt; dat die aanstelling vermelde uitlegging niet ontzenuwt daar Maria Ludovica de uitverkorene van de acht kinderen van Karel Van Malder is en haar roeping als een blijk van bijzondere genegenheid voorkomt;

Overwegende dat aanleggers een notoriteitsakte voorleggen waaruit voortspruit dat notaris De Smedt die het testament van Alfons Van Malder heeft ontvangen de beschikking ten voordele van verweerders uitlegt als bevattende de making van 1/25 der erfenis aan ieder van hen;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gehoord Mijnheer Grondel, Substituut Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies,

Rechtsprekende op tegenspraak en alle andere, verdere of tegenstrijdige conclusies als ongegrond van de hand wijzende,

De verweersters echtgenoten ambtshalve machtigende om in rechte op te treden,

Verleent akte aan aanleggers onder lit. 2 dat zij de vordering ingesteld namens Frans August Van Malder overnemen,

Zegt dat de vijf kinderen van Pieter Eduard Van Malder, zijnde de verweerders, elk recht hebben op 1/25 der nalatenschap;

Zegt dat er op vervolging van eisers en de verweerders aanwezig of behoorlijk opgeroepen, overgegaan zal worden tot de verrichtingen van rekening, vereffening en verdeling van de nalatenschap van Frans Alfons Van Malder, in leven verblijvende te Wolvertem en er overleden op 6 November 1949.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE KORTRIJK

19 Maart 1951.

Voorzitter : M. Carnewal.

Rechters : M.M. Verbrugghen en Rommel.

O.M. : M. Versée.

Advocaten : Mrs. Vandekerckhove en Becquet.

Auteursrecht. — Begrip kunstwerk. — Foto's.

Een fotografie kan een kunstwerk zijn wanneer zij niet een louter mechanische bewerking is, doch de uitdrukking van kunstgevoel.

O.M. en D... b.p. t./ M...

Aangezien verdachte terecht staat op grond van het misdrijf, voorzien bij art. 22 alinea 1 en 2 der wet van 22 Maart 1886, om namelijk fotografische werken van de burgerlijke partij D. vergroot en in zijn winkel uitgesteld te hebben;

Aangezien fotografische werken in zover zij de verwezenlijking ener geestelijke betrachting uitdrukken onder toepassing vallen van deze wet; dat immers de uitbeelding van personen of zichten in een foto-produkt weliswaar geschiedt bij middel van een mechanisch apparaat en van scheikundige bewerkingen, maar dat de tussenkomst van het menselijk intellect derwijze deze uitbeelding kan beïnvloeden door een evenredige verhouding van houding, zichthoek en belichting bij het opnemen van het beeld op de lichtplaat, door een bekwame ontwikkeling van deze plaat en een aangepaste regeling van de afdruk, dat de werkelijkheid geïdealiseerd wordt derwijze, dat bepaalde karaktertrekken naar voren treden of het geheel een bepaald uitzicht krijgt zoals door de fotograaf bedacht of bedoeld werd;

Aangezien de fotograaf aldus in deze uitbeelding het werkelijke beeld onder een bepaald uitzicht bewerkt en zijn werk in deze mate als een kunstwerk mag beschouwd worden; dat nochtans niet als dusdanig dienen beschouwd te worden de louter mechanische opnamen,

waarin de fotograaf weliswaar een zekere ambachtsvaardigheid aan de dag legt, maar niets persoonlijks uitdrukt, zoals de fotografische opnamen aan hoeken van straten, op zeedijken, in grootwarenhuizen of tijdens persreportage aan de lopende band genomen, en waarin de scheppende kracht van de geest geen enkel ontworpen gedachte tot uiting brengt;

Aangezien het er dus op aankomt na te gaan, of de thans bedoelde werken een voldoende persoonlijkheids-uitdrukking bevatten om als kunstwerken in de zin van de wet van 22 Maart 1886 beschouwd te worden;

dat ons enkel ten bewijze voorgelegd wordt de foto van een zesjarig meisje, waarvan het uitzicht door de houding en belichting beïnvloed wordt, dat het geheel de indruk van persoonlijke opvatting geeft.

Aangezien verdachte opwerpt dat hij zelf deze vergrotingen niet bewerkt, maar ze enkel bij wijze van reclame uitstalde;

dat hij nochtans niet onwetend blijkt geweest te zijn dat de oorspronkelijke foto van een andere firma afkomstig was en aldus wel gehandeld heeft met de bedoeling de cliëntele tot zijn winkel te trekken bij middel van een werk dat de burgerlijke partij toebehoort;

dat hij zich aldus heeft schuldig gemaakt aan het in de dagvaarding te laste gelegde feit;

Aangezien nochtans verzachtende omstandigheden dienen in aanmerking genomen te worden uit hoofde van het feit dat verdachte zelf de vergrotingen niet bewerkt heeft.

Om deze Redenen,

Bij tegenspraak,

Verwijst verdachte in een geldboete van 50 frank.

Wijzende op de conclusie der burgerlijke partij;

Aangezien door het door de veroordeelde gepleegde feit aan de burgerlijke partij een schade is veroorzaakt die vergoeding vergt;

Aangezien nochtans de burgerlijke partij geen bewijs levert van zekere materiële schade, doch enkel de verdienste van zijn werk toegekend zag aan verdachte;

dat daaruit alleen een zekere morele schade kan aangenomen worden welke dient geraamd te worden op één frank.

Om deze Redenen,

De Rechtbank,

Verwijst de verdachte om aan de burgerlijke partij als schadevergoeding te betalen de som van 1 frank, met de kosten tegenover deze partij.

Verwerpt het meer gevorderde als ongegrond.

VREDEGERECHT TE EKEREN

18 October 1950.

Rechter : M. H. Aerts.

Ouderlijke macht en voogdij. — Ontzetting van vader-voogd uit de voogdij. — Het is wenselijk dan niet een persoon aan te wijzen als bedoeld in artikel 5 van de wet van 15 Mei 1912, doch een voogd te benoemen.

Tijdens het huwelijk van de ouders wordt de ouderlijke macht door de vader uitgeoefend en verenigd met het wettelijk beheer van de persoonlijke goederen zijner minderjarige kinderen, doch na het overlijden van de moeder wordt de ouderlijke macht noodzakelijk gesplitst en maakt het wettelijke beheer plaats voor de voogdij.

De vader, die na het overlijden zijner echtgenote de wettelijke voogdij over zijn minderjarig kind uitoefende, doch naderhand uit de ouderlijke macht ontzet is, heeft bij toepassing van art. 2 der wet van 15 Mei 1912 van rechtswege de voogdij verloren.

De krachtens artikel 5 van deze wet door de familieraad of door de rechtbank aangewezen persoon vertegenwoordigt weliswaar de minderjarige in al de handelingen van het burgerlijk leven en zijn beheer wordt door de bepalingen van het B.W. betreffende de voogdij beheerst, doch zulks is niet de voogdij in de wettelijke zin van het woord, doch een ongenoemd regime, waarop de regels van de voogdij toepasselijk zijn (protutelle) en waarin geen toezienend voogd wordt benoemd en evenmin een hypothecaire inschrijving op de goederen van de voogd wordt genomen.

Het stelsel van de voogdij biedt voor de minderjarige meer waarborgen dan dat van de wet van 15 Mei 1912; in dergelijk geval kan dan ook niet worden volstaan met de aanwijzing van een persoon, onderworpen aan het regime van voormelde wet, om de vader te vervangen in de rechten, waaruit hij ontzet is, daar niet aannemelijk is, dat de minderjarigen door het feit van de ontzetting van de vader-voogd uit de ouderlijke macht onder een minder gunstig regime zou komen te staan.

Bijgevolg moet de vader niet enkel in de ouderlijke macht op grond van de wet van 15 Mei 1912, doch ook als voogd worden vervangen.

De aan beide functies verbonden attributies zijn echter zodanig gelijklopend, dat het noodzakelijk is dezelfde persoon tot beide te benoemen, daar anders onmogelijk zou kunnen bepaald worden wanneer de een en wanneer de andere moet optreden.

V.W.

Hebben ambtshalve de familieraad bijeengeroepen van Van W.....;

En zijn op onze mondelinge uitnodiging vrijwillig verschenen en met Ons en onder Ons voorzitterschap in familieraad vergaderd en de hierna gemelde bloed- en aanverwanten en vriend van bovengenoemde minderjarige, te weten, langs vaderzijde : en langs moederszijde :

Aan welke verschijnende personen, allen meerderjarig, met Ons en onder Ons voorzitterschap in familieraad vergaderd, Wij medegedeeld hebben dat bij vonnis der Rechtbank van eerste aanleg, zitting houdende te Antwerpen, in dato 24 Februari j.l., Van W... ontzet is van de ouderlijke macht ten aanzien van zijn minderjarig kind, Van W... en overeenkomstig artikel 5 der wet van 15 Mei 1912 op de kinderbescherming, de bijeenroeping van de familieraad bevelen is ten einde de persoon aan te wijzen, die de vader zal vervangen in de rechten, waarvan deze werd uitgesloten en in de verplichtingen, die er verband mede houden;

dat dus heden de familieraad vergaderd is om deze persoon aan te wijzen;

Waarop de familieraad :

Overwegende dat, indien tijdens het huwelijk de ouderlijke macht door de vader wordt uitgeoefend en zich vermengt met het wettelijk beheer van de persoonlijke goederen zijner minderjarige kinderen, bij het overlijden van de moeder de ouderlijke macht noodzakelijk gesplitst wordt en het wettelijk beheer alsdan plaats maakt voor de voogdij;

Overwegende dat Van W... ten gevolge van het

overlijden zijner echtgenote de wettelijke voogdij over zijn minderjarige dochter uitoefende, maar, ingevolge zijn ontzetting uit de ouderlijke macht en bij toepassing van artikel 2 der wet van 15 Mei 1912 van rechtswege deze voogdij verloren heeft;

Overwegende dat weliswaar blijkt uit artikel 5 van vooraangehaalde wet, dat de door de familieraad of door de Rechtbank aangewezen persoon de kinderen in al de handelingen van het burgerlijk leven vertegenwoordigt en dat zijn beheer door de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, betreffende de voogdij, beheerst wordt, maar dat de rechtsleer en de rechtspraak nochtans aannemen dat het geen voogdij betreft in de wettelijke zin van het woord, maar een ongenoemd regime, waarop de regels van de voogdij toepasselijk zijn (De page, t. I, n° 772 en 835); dat er in deze voogdij (protutelle) geen toezienend voogd wordt benoemd (Dendermonde, 22 Jan. 1922, J. J. P. 1923, 109), alsook geen hypothecaire inschrijving op de goederen van de voogd genomen (Pand. belges, V^o, Tutelle morale, n° 332);

Overwegende dat in de voogdij van de minderjarige reeds werd voorzien en een toezienend voogd aangesteld; dat het stelsel van de voogdij voor de minderjarige meer waarborgen biedt dan het stelsel van de wet van 15 Mei 1912 en het bijgevolg in deze omstandigheden niet volstaat een persoon aan te wijzen, onderworpen aan het regime van laatstgenoemde wet, om de vader te vervangen in de rechten, waaruit hij ontzet is, daar niet kan aangenomen worden dat de minderjarige door het feit van de ontzetting van haar vader-voogd uit de ouderlijke macht onder een minder gunstig regime zou komen te staan;

Overwegende dat de vader bijgevolg niet enkel in zijn ouderlijke macht dient te worden vervangen, op grond van de wet van 15 Mei 1912, maar insgelijks in zijn hoedanigheid van voogd;

Overwegende nochtans dat de attributies verbonden aan beide functies zodanig gelijklopend zijn dat het noodzakelijk is deze aan eenzelfde persoon toe te vertrouwen, daar in tegenovergesteld geval onmogelijk zou kunnen bepaald worden, wanneer de ene en wanneer de andere dient op te treden;

Overwegende dat het dus past en volstaat een voogd, onderworpen aan al de bepalingen betreffende de voogdij, in de wettelijke zin van het woord, aan te stellen;

na rijpe beraadslaging en met eenparige stemmen, de Onze inbegrepen, benoemt tot voogd over voornoemde minderjarige, het lid H..., thans toezienend voogd, die verklaart voormeld ambt te aanvaarden;

En onmiddellijk daarna overgaande tot de vervanging van de toezienend-voogd, die tot het ambt van voogd werd geroepen, benoemt, met eenparige stemmen, die van de voogd uitgezonderd, die aan deze stemming geen deel nam, tot toezienend-voogd over voornoemde minderjarige, het lid Van W..., die verklaart dit ambt te aanvaarden;

Beramende gelijkvormig de wet van 16 December 1851, betreffende de door de voogd te stellen waarborgen tot zekerheid van zijn voogdelijk beheer;

Overwegende dat volgens de verklaringen der leden van de familieraad bedoelde minderjarige geen vermogen bezit;

na beraming, met eenparige stemmen beslist, dat de voogd zal ontslagen zijn van de verplichting om waarborg te stellen tot zekerheid van zijn voogdelijk beheer en van de opmaking ener boedelbeschrijving;

.....

BIBLIOGRAPHIE

Roland GRASSBERGER: Psychologie des Strafvorfahrens. - (Wien, Springer-Verlag, 1950, 336 p.)

Sinds lang is het te betreuren dat de dienaars van het strafrecht niet stelselmatig op de hoogte worden gesteld van de criminologische wetenschappen, en bepaaldelijk van deze ontdekkingen die het artificiële van onze criminele procedure doen uitkomen.

In ons Wetboek voor Strafvordering komen slechts karige aanduidingen over de bewijsvoering voor en nergens wordt gewezen op een verplichting de voorgelegde bewijsmiddelen op wetenschappelijke manier te beproeven. Men blijft bij de sentimentele innerlijke overtuiging, bij het romantisch begrip van artikel 342 Strafvordering, wanneer menig middel reeds voor de hand ligt om de waarde en overredingskracht van de bewijzen te schatten.

Wat de voorzitter van het Criminologisch Instituut bij de Wener Universiteit ons thans aanbiedt zal er doeltreffend toe bijdragen de hervorming van onze denk- en doenwijze te bespoedigen, zoniet de hervorming van onze wetten.

In een eerste deel spreekt G. over de grondbegrippen van de psychologie, zeer eenvoudig en duidelijk uiteenzettend wat het psychologisch leven is en hoe het door *das Ich* kan worden beheerst. Verder wordt voorgelegd hoe de buitenwereld door de mens wordt waargenomen, welke de physiologie van de zintuigen is, hoe alle waarnemingen worden geregistreerd, bewaard en terugopgehaald, en welk mechanisme het *Sich-erinnern* en het *Vergessen* veroorzaakt. Ook wordt gesproken over de drijfkrachten van het psychisch leven: reflex- en instinct-reageren enerzijds, vrij handelen anderzijds.

In het tweede deel, waar de grondbegrippen op de strafprocedure worden toegepast, stelt G. een onderzoek in naar de psychologische vraagstukken van alle in het proces tussenkomende lieden: de instructeur, de verdachte, de getuige, de deskundige en de verbaliserende ambtenaren. Bijzonder belangwekkend zijn bedenkingen over de oorzaken van de bekentenis en van het loochenen, alsmede zijn beschouwing over de invloed van de biologische en sociologische eigenschappen van de getuigen. Met evenveel belangstelling leest men verder wat te weerhouden is van het psychologisch aspect der verhoudingen tussen het openbaar ministerie, de verdediging en de burgerlijke partij.

In het laatste deel van zijn boek bekijkt de auteur, van zielkundig standpunt uit, de opeenvolgende fases van het proces, en ontleedt hij de karakteristieken der psychologische toestanden die de klacht, het vóór-onderzoek, het vonnis, het verhaal en de herziening kenmerken.

Het boek van Prof. Dr Grassberger is een rijpe vrucht. Het werd diep overwogen en men zal, in deze 300 bladzijden, tevergeefs naar « literatuur » zoeken. Het heft zich, enerzijds, tot een panoramisch over-schouwen van de krioelende psychologische vraagpunten van het strafproces; het legt, anderzijds, ieder probleem grondig, klaar en systematisch voor. Het geeft blijk van buitengewone ervaring en van een specifiek wetenschappelijk diep-doordringen.

Het zet ieder met strafrechtelijke opdrachten belaste jurist of politieambtenaar aan, tot voorzichtigheid en bescheidenheid, en wijst op de mogelijkheid de thans voldoende waarschijnlijkheid tot kort bij de objectieve waarheid en werkelijkheid te brengen. Prof. Dr Grassberger schreef vooral voor de practici: ook worden

de theoretische beschouwingen onmiddellijk gevolgd door het verhaal, *beispielsweise*, van werkelijk doorgevoerde proceduren.

Wie zich om daadwerkelijk ingrijpen tegen de criminaliteit bekommert, zal zich om dat boek verheugen, en het plaatsen op de met de hand makkelijkst te bereiken plank van zijn bibliotheek. Het hierboven gerecenseerd boek is te plaatsen naast het insgelijks merkwaardig boek van de Franse magistraat Fr. Gorphe (*L'appréciation des preuves de justice*, Paris, Sirey, 1947) en nevens het zeer nuttig vulgarisatiewerk van onze landgenoot F. E. Louwage (*Psychologie et Criminalité*, Ninove, Anneesens, 1945).

S. V.

B.H.D. HERMESDORF: Het heymael. Aantekeningen bij een oude dingtaal uit het Amorland. — Leiden, E. J. Brill, 1950. — 128 p.

Volgens het eenstemmig oordeel van alle gezaghebbende taalkundigen en rechtshistorici (ook van J. de Rhoer, die in 1773 een verhandeling aan het heymael wijdde en wie de heer Hermesdorf ten onrechte een andere mening toedicht) is het woord *heymael* ontstaan uit de samenvoeging van *hegen* en *mael* (gerechtsvergadering, verg. mallus in de beschreven Frankische volksrechten). Heymael is m.a.w. de vroeger in midden-Nederland en in een deel van Duitsland (niet alleen aan de Neder-Rijn, zoals de Schrijver meent) voorkomende naam voor wat daar en elders ook heette « gehegedes gericht » of « gespannen bank ». Wanneer in laat-Middeleeuwse bronnen sprake is van een « gehegedes heymael », dan is dit dus een tautologische uitdrukking uit een tijd, toen men de oorspronkelijke betekenis van « heymael » waarschijnlijk niet meer kende. Ik zeg: waarschijnlijk, want de oude rechtstaal (met haar voorliefde voor het stafrijm) is rijk aan tautologieën en pleonasmen. In een oorkonde van 1449 lezen wij b.v. van een rechter, die zit « in eenen gehegende heymale ende in eene gespanne banck ». Uit de etymologie van het woord heymael volgt, dat deze benaming *paste* voor elke middeleeuwse terechtzitting, die op oud-Germaanse wijze werd « geheget ». En inderdaad vinden wij in de bronnen de benaming heymael voor gerechtsvergaderingen van verschillende aard, zowel voor die van de hoge (zoals de Overijsselse en Gelderse klaringen) en niet alleen voor die van de landgerechten, maar ook wel voor die van het stedelijk gerecht (1).

Dit is de Schrijver, doordat hij klaarblijkelijk de middeleeuwse rechterlijke organisatie van Overijssel en Gelderland niet voldoende beheerste, ontgaan. Hij ziet in *heymael* de benaming van een *bepaald* gerecht, het landgerecht (in tegenstelling tot stadgerecht, hofgerecht, enz., blz. 52), de « nakomeling » van het Frankische volksgerecht (blz. 66), de « nazaat » van de mallus (blz. 77), de « evenknie » van het Westfaalse gogericht (ibid.). Zonder twijfel komt *heymael* in de bronnen veelvuldig in deze betekenis voor — zoals ook vroegere schrijvers al herhaaldelijk hebben opgemerkt — en wordt dan ook wel gesteld tegenover het stedelijke gerecht, waarvoor de oude benaming heymael begrijpelijkerwijze in het algemeen het eerst is uitgesloten. Maar de Schr. vergist zich, wanneer hij meent, dat *heymael* altijd en overal deze betekenis had. Dit is een misverstand, hetwelk onvermijdelijk een noodlottige invloed moest uitoefenen op zijn uiteenzettingen in de hoofdstukken: « Samenstelling van het heymael », « Bevoegdheid van het heymael », « Het heymael en het landrecht », « Wezen en herkomst van het heymael » (2). Door dit veronachtzamen van een

bene distinguere werken deze uiteenzettingen meer verwarrend dan verhelderend.

De Schr., die in het trekken van conclusies niet die voorzichtigheid aan de dag legt, welke tot de goede tradities van de vaderlandse rechtshistorie in Nederland behoort, poneert voort de onbewezen en onbewijsbare stelling, dat de herkomst van het heymael te herleiden is tot «het volksgerecht der Chamaven» (van wier «volksgerecht» wij niets weten) en waagt dan de sprong tot de door niets gerechtvaardigde conclusie, dat het gebied, waar het heymael voorkwam, tevens het gebied is, waar de «*ewa quae se ad Amorem habet*» gegolden heeft (al weet deze wet niets van een heymael). Een kaart van dit gebied, hetwelk volgens de Schr. de provincies Overijsel en Gelderland (met uitzondering van Maas en Waal en het Rijk van Nijmegen) alsmede het aangrenzende Duitse gebied aan de Neder-Rijn omvatte, is als «heymael-kaart» aan het boek toegevoegd. Hiermede is dus de oude veelbesproken vraag van het geldingsgebied der *Ewa ad Amorem*, die volgens de opvatting der Duitse rechtshistorici (hierin Richard Schröder volgend) en ook volgens de Schr. het beschreven volksrecht der Chamavische Franken zou zijn, opnieuw aan de orde gesteld. Tot mijn spijt moet ik ontkennen, dat de Schr. ons iets nader gebracht heeft tot de oplossing van deze vraag. De beschikbare ruimte belet mij hierop uitvoerig in te gaan, zodat ik moet volstaan met het aanwijzen van een paar van de meest in het oog vallende onjuistheden in het betoog van de Nijmeegse hoogleraar, onjuistheden, die aan dat betoog zijn fundament ontnemen.

Uit de bronnen — zegt de Schr. — «blijkt duidelijk, dat het heymael als gerechtsvorm, althans wat de benaming betreft, alleen voorkomt in Overijsel en Gelderland, alsmede in het aangrenzende gebied van de Neder-Rijn met als zuidelijkste punt Uerdingen» (blz. 79), welk gebied dus tevens dat van de *ewa ad Amorem* of z.g.n. *lex Chamavorum* zou zijn. De voorbarigheid van deze conclusie moet, dunkt me, de opmerkelijke lezer onmiddellijk opvallen. Uit het feit, dat de Schr. de benaming heymael alleen aantrof in de bronnen, behorende tot het door hem genoemde gebied, volgt immers allerminst, dat zij oudtijds niet ook elders voorkwam. Iedere rechtshistoricus weet, dat ten aanzien van verschillende streken ons slechts weinig gegevens betreffende de middeleeuwse rechtspiegeling ten dienste staan, die dan dikwijls nog dateren uit 't laatst van de Middeleeuwen, toen de oude benaming heymael daar al uitgesloten kon zijn. Hierbij komt nu verder, dat de Schr. zich beperkte tot een onderzoek van *gedrukte* bronnen en, wat de deur dicht doet, dat ook zijn onderzoek van deze gedrukte bronnen verre van volledig is geweest. Zo beweert hij (blz. 90), dat Drente «geheel buiten het heymael-gebied valt», en op blz. 91 schrijft hij: «Geen enkele Utrechtse bron maakt gewag van het heymael... Hetzelfde geldt voor Drente».

Van het uitspreken van zo stellige beweringen had de Schr. zich moeten laten weerhouden door het simpele feit, dat hij klaarblijkelijk van belangrijke Drentse bronnen geen kennis genomen heeft, hetgeen te verwonderlijker is, wijl Drente niet slechts onmiddellijk grenst aan Overijsel, maar ook omdat, zoals de Schr. bekend was, de benaming heymael in Volenhove voorkwam. Vollenhove nu behoorde later wel tot Overijsel, maar was oorspronkelijk Drents rechtsgebied. In ieder geval had zelfs een oppervlakkige kennisneming van het *Oorkondenboek van Groningen en Drente* (Groningen 1896-1899) hem moeten leren, dat hierin tal van oorkonden voorkomen, waarin van een heymael sprake is. Het is waar, dat de meeste

van deze oorkonden betrekking hebben op terechtzittingen, in Overijsel gehouden (wat intussen toch al had moeten leiden tot een sterke uitbreiding van de lijst van heymaelen, door de Schr. als bijlage aan zijn boek toegevoegd), maar dit geldt niet van alle. Verschillende oorkonden (n^{rs} 583, 586, 623, 758, 1103) vermelden heymaelen in de jaren 1370, 1374, 1386, 1402 in Ruinen en Koevorden, dus in Drente gehouden.

Magnin, wiens werk *De besturen in Drenthe* (Groningen 1830-1850) de Schr. evenmin raadpleegde, vermeldt (dl. II, 2de stuk, blz. 196) een veel jongere oorkonde (van 1477), waarin te Ruinen sprake is van een «behegheden gerichte», dus niet meer van een «gehegheden heymael», hetgeen bevestigt wat ik opmerkte omtrent het in latere tijd uitslijten van deze laatste benaming.

Ruinen en Koevorden (een zelfstandige, oudtijds niet tot Drents' rechtgebied behorende heerlijkheid) lagen dicht bij Overijsel, maar dit geldt niet van Selwerd, oud-Drents rechtsgebied in de noordelijke uithoek van Drente, waar nog in een oorkonde van 1411, ons door Driessen medegedeeld in zijn *Monumenta Groningana* (een werk, waarvan de Schr. blijkbaar ook geen kennis nam), sprake is van een «gehegheden heymale», door de schout van Selwerd voorgezet (a.w., blz. 751 v.).

En de Drentse archivaris Magnin, die heel wat afwist van de oude Drentse rechtsinstellingen, schrijft (dl. II, 1^e stuk, blz. 149, noot): «In Overijsselsche stukken vindt men dikwijls de woorden: *gespannen bank* gebezigd; de Drentsche houden meest: *gehegheden heymael* of *gehegheden gerechte*». Ook de Groningse geleerde G. Acker Stratingh wist dit reeds en constateerde (*Bijdr. Gesch. en Oudheidk. v. Gron.*, dl. V, 1868, blz. 23), dat de «regtspleging onder den naam van heymaal» aan het Gorecht, Drente en Overijsel «gemeen» was.

Ook in het aan Drente grenzende oude graafschap Bentheim kwamen terechtzittingen onder de benaming heymael voor (zie: Th. Lindner, *Die Veme*, 1888, blz. 182, 334; Driessen, a.w., blz. 752).

De «heymael-kaart» van de Schr. moet dus in ieder geval belangrijk worden uitgebreid. Ik hoop echter niet, dat dit hem er toe zal verleiden om nu ook zijn opvatting omtrent het geldingsgebied van de *Ewa ad Amorem* eenvoudig dienovereenkomstig te wijzigen. Daardoor zou hij wel nog dichter naderen tot de mening van Richard Schröder (volgens wie ook Drente Chamavisch gebied was), maar niet dichter tot de historische werkelijkheid. Wie meer dan oppervlakkig bekend is met de middeleeuwse rechtshistorie van onze oostelijke provincies, zal onmogelijk kunnen aannemen, dat aan het oude recht van Drente, Overijsel en Gelderland, een zelfde stamrecht, dat van Chamaven of andere Franken, ten grondslag lag.

Voor alle zekerheid wil ik nog vermelden, dat de heymael-kaart ook door toevoeging van Drente en Bentheim zeker nog niet compleet zou zijn. Ook in Thüringen, waar wel niemand Chamaven zal zoeken, worden terechtzittingen onder de naam *hegemahl* vermeld. Zo schrijft Frensdorff (*Aufsätze für G. Waitz*, 1882, blz. 446): «eine Stätte ausserhalb Weimars vor dem Erfurter Thore zwischen zwei gewaltigen Linden hiess noch im 18. Jahrh., wo dort über Marktstreitigkeiten gerichtet wurde, das Hegemahl». Over «das thüringische Hegemahl» kan men ook een korte mededeling vinden in *Zeitschr. Sav. St. Germ. Abt.*, Bd. 28 (1907), blz. 444. Aan de identiteit van *hegemahl* en heymael zal wel niemand twifelen. «Hegen» (oud-Fries: heia) komt ook herhaaldelijk voor in de vorm «heien». Een wijsdom van de Kulmer Oberhof (van omstr. 1444) gebruikt bijv. de termen «geheites

ding» en «ghehegig ding» door elkaar (E. Steffenhagen, *Deutsche Rechtsquellen in Preussen*, 1875, blz. 37, 10 en 11).

L. J. Van Apeldoorn.

1) Stedelijk gerecht is natuurlijk niet hetzelfde als: gerecht, in de stad gehouden. Ook landgerechten hielden wel zitting in de stad.

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

De omzendbrief van het Verbond der Belgische advocaten d.d. 2 April 1951 luidt als volgt:

Waarde confrater,

Pensioen.

Op 17 Maart werd de «Voorzorgskas der Advokaten» ingesteld; de acte werd verleden op het Justitiepaleis van Brussel, in aanwezigheid der Heren Ministers van Justitie en Financiën, en met de medewerking van de Heren Stafhouders van het Rijk en van de Voorzitter van de Federatie.

De Federatie ziet nu, dank zij haar voortdurende en volhardende inspanningen, haar wensen verwezenlijkt, die zij verscheidene malen heeft uitgedrukt en in het bijzonder wanneer ze op de Algemene Vergadering te Gent in 1949 besloot haar streven in een dadelijke bewerkstelling van deze instelling om te zetten.

Gelijkheid voor de fiscus.

De dag na deze gebeurtenis werd de nieuwe fiscale wet afgekondigd.

Deze bekrachtigt gerechtelijk in meerdere van haar bepalingen de lang-bestudeerde en in talrijke verslagen vermelde initiatieven van de Federatie.

Vermelden wij, dat zij eindelijk de fiscale gelijkheid verwezenlijkt en afkondigt.

Wij mogen tevreden zijn de fiscale ongelijkheid te zien verdwijnen, aangezien de wetgever de advokaten ontlast van het vermoeden van bedrog, die tegelijkertijd schade bracht aan onze professionele waardigheid en een wettelijke aanmoediging uitmaakte voor zekere houdingen, die de belastingbetaler in een beklagenswaardige en bedenkelijke toestand brachten. Om zijn plicht te hebben vervuld, werd volgens het oud systeem de belastingbetaler gestraft met een niet-verschuldigde belasting; om zijn plicht niet te hebben vervuld, stelde hij zich bloot de onvermijdelijke gevolgen van een onmeedogende wet te moeten dragen.

Wij danken de Heer Minister van Financiën, een einde aan dit regime gesteld te hebben en betrouwen gesteld te hebben in de burgerdeugd der advokaten. Wij zijn er van overtuigd, dat van deze dag af, al onze confraters blijf zullen geven van eerbied voor de wet en zodoende de morele verbintenissen zullen bevestigen, welke verscheidene malen in hun naam genomen werden, tegenover de hoogste fiscale overheden, door diegenen, die hen vertegenwoordigen bij de zó menigvuldige voetstappen, die gedaan werden.

Wij raden onze confraters ten eerste aan, in geen enkele omstandigheid het aftrekken van de kosten te verzuimen, wanneer zij het recht hebben deze in mindering te brengen.

Er zijn er te veel tussen ons, die in beslag genomen door de professionele zorgen en de voortdurende bezigheden van het gerechtelijk leven, ter een of andere

gelegenheid vergeten een post op het passief van hun verklaring te brengen, wanneer zij daartoe gerechtigd zijn.

* * *

De moeilijkheden van de boekhouding, de onaangenameheden die deze medebrengt, meer in het bijzonder van de inschrijvingen die het beroepsgeheim kunnen ontsluiten, veroorzaken dat het grootste deel van onze confraters de instelling van het forfait wensen.

In principe rijst voor deze oplossing geen grote moeilijkheid op; de Federatie heeft niet gewacht tot heden, om de realisatie van deze formule voor te stellen.

De meesten onzer confraters schijnen nochtans niet op de hoogte te zijn van de te overwinnen moeilijkheden, om dit systeem van vordering in werking te zien treden.

Vragenlijst.

Wij hebben aan al onze confraters, ook aan de niet-leden van de Federatie, een vragenlijst gestuurd, met als doel ons in te lichten.

Deze vragenlijst is de uitdrukking van de wens van de bestuurders, de standpunten van hun confraters te kennen. Zij vertegenwoordigt daarenboven een oproep tot hun toewijding en tot hun kennissen.

Wij wensen al de vragenlijsten terug te ontvangen binnen de kortst mogelijke termijn, ten laatste vóór 30 April a.s.

Algemene vergadering : Hasselt, de 14 April 1951.

De toekomstige Algemene Vergadering zal te Hasselt gehouden worden, op 14 April om 15 uur, in het lokaal: «Onder Toren». De dag te Hasselt is meer gericht op de jonge confraters en hun eisen.

Op het programma werden ingeschreven:

1) Mededeling door Mter Legrand, van de balie van Doornik, betreffende «De Gezinsvergoedingen».

2) Een mededeling van Mter Theo Collignon, Voorzitter van de Federatie: «Hoe de Federatie het Probleem van de Jongeren ziet».

Deze mededeling zal volledig vertaald worden door Mter Diercxsens (Antwerpen).

3) Tussenkomen door de redenaars van de jeugd van de Balie.

Deze vergadering in pleno zal om 15 uur stipt aanvangen.

Om 2.30 u. stipt zullen alle tijdelijke afgevaardigden van de Federatie, uitdrukkelijk uitgenodigd bij deze, samenkomen aan het lokaal der bijeenkomst, om contact te nemen en onderrichtingen te ontvangen van de Federatie.

* * *

De Heer Roppe, Gouverneur der Provincie, zal na de vergadering de deelnemers en dames ontvangen op het Provinciaal Paleis.

Bijdrage.

De schatbewaarder van de Federatie herinnert er aan, dat alle bijdragen van het dienstjaar 1950-1951, op dit ogenblik zouden moeten geregeld zijn.

Wij maken onze confraters opmerkzaam, dat het budget van de Federatie verhoogt in proportie met onze dagelijkse inspanningen en de bekomen resultaten.

De vrijwillige betaling van de bijdrage draagt bij tot de inrichting; niets is meer schadelijk aan ons werk, dan de slordigheid van dezen, die tot de volgende dag

het opsturen van hun stortingsbulletijn, gericht aan 84077, P. R. van de Federatie, uitstellen.

Wij spreken dan ook niet van de weinige confraters, die onverschillig blijven aan onze inspanningen, maar het niet zijn voor de bekomen resultaten en het doel dat we nastreven.

Vergadering van 26 Mei te Dinant.

Wij vragen aan onze confraters de datum van 26 Mei in hun agenda te willen inschrijven, datum waarop een nieuwe vergadering van de Federatie, in het Justitiepaleis van Dinant zal plaats grijpen.

Op deze zitting zal onze ondervoorzitter, Mter Lagae, een verslag voorstellen, waarin hij behandelt: « Van de gepastheid der vrijwillige eenmaking van zekere beroepsregelen, - gewoonten: methodes en middelen ».

Het Gemeentebestuur van Dinant zal de deelnemers ontvangen na het einde der vergadering.

Jubileum-vergadering.

Wij brengen ter kennis van onze confraters, dat de Federatie haar 65e verjaardag zal vieren op Zaterdag 30 Juni te Brugge.

De Balie van Brugge en de Federatie wensen aan deze herinnering een gans speciale luister te geven.

Wij hebben reeds de wens geuit, vermits de jaarlijkse vergaderingen van de Federatie altijd plaats zullen grijpen de laatste Zaterdag van Juni, dat deze dag voortaan beschouwd worde door onze confraters als een feestdag.

Wij zijn ervan overtuigd, dat zij zich zullen gewoon maken hem vrij te houden van alle andere bezigheden en professionele taken.

Gelieve te aanvaarden, waarde Confrater, de verzekering onzer confraternele gevoelens.

De Algemene Secretaris,
Emmanuel THIEBAULD.

De Voorzitter,
Théo COLLIGNON.

CONFERENTIE DER JONGE BALIE TE KORTRIJK

De Conferentie der Jonge Balie richt op Zaterdag 28 April a.s., te 17 uur, in de zaal van het Patroonsverbond, Casinoplaats te Kortrijk, een vergadering in waar als voordrachtgever zal optreden Mter Jean Thévenet, Stafhouder der Brusselse Balie, over het thema « L'affaire des faux Vermeer de Delft ».

Voor deze voordracht, die toegankelijk is voor het publiek, zijn toegangskarten, aan 50 fr., verkrijgbaar bij het Bestuur der Conferentie.

's Avonds te 19.30 u. wordt aan stafhouder Thévenet een lunch aangeboden in het Hôtel du Damier ».

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen. — Nr. 6 Nov. en Dec. 1950.

Major A. T. Denyer, Aanwerving van het Britse Rijkspersoneel. — Dr. A. Vanderstichele, De termijn

van beroep voor de Raad van State. — Lic. J. Verschueren, Grondwet en democratische Evolutie. — Rechtspraak door Pr. De Visschere, Dr. J. M. Kluyskens, Dr. A. Vanderstichele en Dr. H. van Eecke.

Nederlands Juristenblad. — Afl. 14 van 7 April 1951.

Mr. F. M. Westerouen van Meeteren, Executie van met het volkenrecht strijdige vonnissen. — Mr. J. Th. Smalbraak, B. W. 2014 en de Eigendom van Roerende Zaken, m.o. Prof. Mr. J. C. v. Oven. — Mr. P. J. Cof-frie, Zelfmoord — Mr. L. A. Struik, Nog eens: art. 18 lid 2 der nieuwe Huurwet. — Mr. M. V. Polak, Het Noorse hooggerechtshof en het toetsingsrecht.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie. — Nr. 4185 van 7 April 1951.

Mr. A. van de Wijnpersse, Nieuwe facetten aan de wangedragleer. — E. M. J. Jongmans, De verkoop-waarde van huizen bij de huidige woningnood, m.o. Y. D. C. van Duyn.

Journal des Tribunaux. — Nr. 3890 van 8 April 1951.

Paul Struye, Une occasion perdue: un Barreau du Conseil d'Etat? — Jurisprudence.

Revue de Droit Intellectuel. — Janvier-Février 1951.

D. Coppieters de Gibson, Exploitation et possession antérieures de l'objet d'un brevet.

Revue Critique de Jurisprudence Belge. — Premier trimestre 1951.

Responsabilité, avec note critique par M. Pierre de Harven. — Transport, avec note critique par M. René Dekkers. — Mandat, avec note critique par M. Jules Fally. — Convention, avec note critique de Jules Fally. — Examen de Jurisprudence, M. René Piret.

Revue Pratique du Notariat Belge. — 10, 20, 30 mars 1951.

R. Warlomont, Le contrôle juridictionnel de la qualification des conventions en Belgique et en France.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités. — Nr. 2. Jurisprudence.

Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie. — Nr. 1.

C. A. Emge, Verwechslung von dogmatischen Rechtsbegriffen mit Rechtstatsachen. — Kurt Schilling, A priori und Faktizität in der Geschichte. — Hans Reinet, Rousseaus Idee des Contrat social und die Freiheit der Staatsbürger. — Bruno Baron v. Freytag Löringhoff, Das Verstehen in den exakten Wissenschaften. — Peter Schneider, Pascals Plaisante Justice. — Ilmar Tammelo, Artur-Toeleid Kliimanns Rechtstheorie. — Friedrich Merzbacher, Augustin und das Antike Rom. — Ernst Weigel, Recht und Naturrechtslehre.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"